

«Վավերացնում եմ»
Հայաստանի Հանրապետության
Նախագահ Ռ. Քոչարյան
23 սեպտեմբերի 2003 թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

4 սեպտեմբերի 2003 թվականի N 1156-Ն

ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ, ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների ֆինանսական կառավարման, հաշվապահական հաշվառման ու ֆինանսական հաշվետվության բարելավման գործողությունների ծրագրի իրականացման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշում է.

1. Հաստատել՝

ա) հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման օրինակելի քաղաքականությունը՝ համաձայն N 1 հավելվածի.

բ) հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների հսկիչ հանձնաժողովների (հսկիչների) կամ ներքին աուդիտի անցկացման միասնական պահանջների վերաբերյալ ուղեցույցը՝ համաձայն N 2 հավելվածի.

գ) ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների համար սահմանված հին հաշվային պլանով հաշվառում վարող հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների հաշվապահական հաշիվների մնացորդների նոր հաշվային պլանին անցնելու մեթոդական ցուցումները՝ համաձայն N 3 հավելվածի.

դ) հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության հաշվապահական հաշվառման օրինակելի աշխատանքային հաշվային պլանը՝ համաձայն N 4 հավելվածի.

ե) հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվառման և կառավարման համակարգերի բարելավման ուղղություններին վերաբերող միջոցառումների իրականացման ծրագիրը՝ համաձայն N 5 հավելվածի:

2. Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարին, Երևանի քաղաքապետին և Հայաստանի Հանրապետության մարզպետներին՝ ձեռնարկել միջոցներ իրենց ենթակայության՝ հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպություններում սույն որոշման 1-ին կետով հաստատված փաստաթղթերի կիրառումն ապահովելու համար:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ա. Մարգարյան

2003 թ. սեպտեմբերի 18
Երևան

Հավելված N 1
ՀՀ կառավարության 2003 թվականի
սեպտեմբերի 4-ի N 1156-Ն որոշման

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1.1. (հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների անվանումը (այսուհետ՝ հիվանդանոց)

հաշվապահական հաշվառումը վարում է հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող իրավական ակտերի («Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենք, հաշվապահական հաշվառմանը վերաբերող այլ օրենքներ, Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներ և հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող իրավական այլ ակտեր) համաձայն:

1.2. Հաշվապահական հաշվառումը կազմակերպության ակտիվների, սեփական կապիտալի, պարտավորությունների վիճակի ու շարժի վերաբերյալ, դրամական արտահայտությամբ, տեղեկատվության հավաքագրման, գրանցման և ընդհանրացման համակարգ է՝ տնտեսական գործառնությունների համընդհանուր և անընդհատ փաստաթղթային հաշվառման միջոցով:

1.3. Հաշվապահական հաշվառման խնդիրներն են՝

- տնտեսական գործառնությունների և կազմակերպության գործունեության արդյունքների վերաբերյալ ամբողջական և արժանահավատ տեղեկատվության ձևավորումը,

- գույքի առկայության և շարժի, նյութական, աշխատանքային և ֆինանսական միջոցների (ռեսուրսների) օգտագործման նկատմամբ վերահսկողության ապահովումը,

- ֆինանսատնտեսական գործունեության բացասական երևույթների մասին ժամանակին զգուշացումը, ներտնտեսական ռեսուրսների բացահայտումը և հավաքագրումը:

1.4. Հաշվապահական հաշվառման վարման հիմնական կանոններն են՝

- հաշվապահական հաշվառումը վարվում է՝

- ա) Հայաստանի Հանրապետության արժույթով՝ հայկական դրամով.

- բ) կրկնակի գրանցման եղանակով՝ հաշվապահական հաշվառման աշխատանքային հաշվային պլանին համապատասխան.

- գ) անընդհատ՝ հիվանդանոցի գրանցման պահից մինչև օրենսդրությամբ սահմանված կարգով նրա վերակազմակերպումը կամ լուծարումը.

- անալիտիկ (վերլուծական) հաշվառման և սինթետիկ (ընդհանրացված) հաշիվների տվյալները պետք է համապատասխանեն միմյանց.

- բոլոր տնտեսական գործառնությունների արդյունքները պետք է հաշվապահական հաշվառման հաշիվներում գրանցվեն ժամանակին՝ այնպես, որ դրանք արտացոլվեն այն հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական հաշվետվություններում, որին դրանք վերաբերում են:

1.5. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունն այն կոնկրետ սկզբունքներն են, հիմունքները, եղանակները, կանոնները, ձևերը և ընթացակարգերը, որոնք ընդունվում են կազմակերպության կողմից՝ հաշվապահական հաշվառումը վարելու և ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելու և ներկայացնելու համար:

1.6. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում ընտրված մեթոդաբանությունն ապահովում է, որպեսզի ֆինանսական հաշվետվությունները բավարարեն կիրառվող Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման յուրաքանչյուր ստանդարտի բոլոր պահանջներին և հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող այլ ակտերին: Հատուկ պահանջի բացակայության դեպքում մշակվում է այնպիսի քաղաքականություն, որ ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացվող տեղեկատվությունը լինի՝

- ա) տեղին՝ օգտագործողների կողմից որոշումներ ընդունելու համար, և՛

- բ) արժանահավատ՝ այն առումով, որ այն՝

- I. ճշմարիտ ներկայացնի կազմակերպության գործունեության արդյունքները և ֆինանսական վիճակը,

- II. արտացոլի ոչ միայն իրավական ձևը, այլև իրադարձությունների և գործառնությունների տնտեսական բովանդակությունը,

- III. չեզոք է, այսինքն՝ զերծ է կանխակալությունից,

- IV. հաշվենկատ է, և՛

- V. ամբողջական է բոլոր էական դրսևորումներում:

1.7. Հաշվապահական հաշվառումը վարելու և ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելու որևէ հարցի վերաբերյալ կոնկրետ ստանդարտի և հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող այլ ակտերի բացակայության դեպքում հիվանդանոցն ինքնուրույն մշակում է հաշվապահական հաշվառման այնպիսի քաղաքականություն, որը հիվանդանոցի ֆինանսական հաշվետվություններ օգտագործողներին կապահովի օգտակար տեղեկատվությամբ: Նշված դատողություններն անելիս հիվանդանոցը հաշվի է առնում՝

- ա) նման հարցերին առնչվող հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներով և հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող իրավական ակտերով սահմանված պահանջները և ցուցումները,

- բ) «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված հաշվապահական հաշվառումը վարելու և ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելու սկզբունքները, ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի սահմանումները, դրանց ձևաչափի չափանիշերը և չափման հիմունքները,

- գ) գործնական փորձը՝ այն չափով, որով դրանք համահունչ են սույն կետի «ա» և «բ» ենթակետերով սահմանվածներին:

II. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

2.1. Ֆինանսական հաշվետվությունների փաթեթը

2.1.1. Հիվանդանոցի ֆինանսական հաշվետվությունների փաթեթը, ինչպես նախատեսված է հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող օրենսդրությամբ, ներառում է՝

- ա) հաշվապահական հաշվեկշիռը,
- բ) ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը,
- գ) սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը,
- դ) դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունը,
- ե) ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները:

2.2. Հաշվապահական հաշվեկշիռը

2.2.1. Հիվանդանոցը, հիմնվելով իր գործառնությունների բնույթի վրա, հաշվապահական հաշվեկշիռում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ ակտիվներն ու պարտավորությունները ներկայացնում է առանձին դասակարգմամբ:

2.2.2. Ակտիվը դասակարգվում է որպես ընթացիկ, երբ այն՝

- ա) ակնկալվում է իրացնել (մարել) կամ պահել վաճառքի կամ սպառման համար հիվանդանոցի սովորական գործառնական փուլի ընթացքում,
- բ) պահվում է հիմնականում առևտրային նպատակներով կամ կարճաժամկետ տևողությամբ, և ակնկալվում է իրացնել հաշվեկշիռի ամսաթվից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, կամ՝
- գ) ակտիվ է դրամական միջոցների կամ դրամական միջոցների համարժեքների տեսքով, որոնց օգտագործման որևէ սահմանափակում չկա:

Բոլոր այլ ակտիվները դասակարգվում են որպես ոչ ընթացիկ:

2.2.3. Պարտավորությունը դասակարգվում է որպես ընթացիկ, երբ այն՝

- ա) ակնկալվում է մարել հիվանդանոցի սովորական գործառնական փուլի ընթացքում, կամ՝
- բ) ենթակա է մարման հաշվեկշիռի ամսաթվից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում:

Բոլոր այլ պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ոչ ընթացիկ:

2.3. Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը

2.3.1. Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ծախսերը ներկայացվում են՝ դասակարգելով դրանք ըստ գործառնության, իսկ ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում՝ ըստ բնույթի:

2.3.2. Տվյալ ժամանակաշրջանի զուտ շահույթը կամ վնասն ընդգրկում է հետևյալ բաղադրիչները, որոնցից յուրաքանչյուրը բացահայտվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում՝

- ա) շահույթ կամ վնաս՝ սովորական գործունեությունից, և՝
- բ) շահույթ կամ վնաս՝ արտասովոր հոգվածներից:

2.3.3. Սովորական գործունեությունը ցանկացած գործունեություն է, որն իրականացվում է հիվանդանոցի կողմից, որպես իր գործունեության բաղկացուցիչ մաս, և այնպիսի առնչվող գործունեություն, որը հիվանդանոցն իրականացնում է իր գործունեության զարգացման համար, կապված է կամ առաջանում է իր գործունեությունից: Սովորական գործունեությունից առաջացող եկամուտները և ծախսերը, իրենց հերթին, էլնելով դրանց բնույթից, հիվանդանոցի համար դրանց հարաբերական կարևորությունից և կրկնման հաճախականությունից, բաժանվում են գործառնական և ոչ գործառնական եկամուտների և ծախսերի:

2.3.4. Արտասովոր հոգվածները եկամուտներ կամ ծախսեր են, որոնք առաջանում են այն դեպքերից կամ գործարքներից, որոնք հստակ տարբերվում են հիվանդանոցի սովորական գործունեությունից, հետևաբար, չի ակնկալվում դրանց հաճախակի կամ պարբերաբար կրկնվելը, և որոնք հիվանդանոցի վերահսկողությունից դուրս են:

2.4. Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը

2.4.1. Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունում ներկայացվում են հետևյալ բաղկացուցիչները՝

- ա) հաշվետու ժամանակաշրջանի զուտ շահույթը կամ վնասը,
- բ) հաշվետու ժամանակաշրջանում ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ձանաչված եկամուտները և ծախսերը,
- գ) սեփական կապիտալի այլ փոփոխությունները:

2.5. Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունը

2.5.1. Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում հաշվետու ժամանակաշրջանում դրամական միջոցների հոսքերը ներկայացվում են՝ դրանք դասակարգելով ըստ գործառնական, ներդրումային և ֆինանսական գործունեության:

2.5.2. Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում ներկայացման առումով գործառնական գործունեությունը հիվանդանոցին եկամուտ բերող հիմնական գործունեությունն է, ինչպես նաև այլ գործունեությունը՝ բացառությամբ ներդրումային և ֆինանսական գործունեությունների: Գործառնական գործունեության արդյունքում դրամական միջոցների հոսքերը ներկայացվում են՝ օգտագործելով ուղղակի մեթոդը, ըստ որի ցույց են տրվում համախառն դրամական մուտքերի և համախառն դրամական վճարումների հիմնական տեսակները:

2.5.3. Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում ներկայացման առումով ներդրումային

գործունեությունը երկարաժամկետ ակտիվների և այլ ներդրումների ձեռքբերումն ու օտարումն է, որոնք չեն ընդգրկվում դրամական միջոցների համարժեքների մեջ:

2.5.4. Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում ներկայացված առումով ֆինանսական գործունեությունը գործունեություն է, որի հետևանքով տեղի են ունենում հիվանդանոցի սեփական կապիտալի և փոխառու միջոցների ծավալի ու կառուցվածքի փոփոխություններ:

2.5.5. Դրամական միջոցների կամ դրանց համարժեքների միջև ներքին շարժերը (օրինակ՝ դրամարկղից՝ բանկային հաշիվներ կամ ընդհակառակը) դրամական միջոցների հոսք չեն հանդիսանում, սակայն ներկայացվում են հաշվետվությունում՝ վերջնական մնացորդների և գրանցամատյանների տվյալների համապատասխանության նպատակով:

2.5.6. Արտարժույթով գործարքների հետևանքով առաջացած դրամական միջոցների հոսքերը գրանցվում են հաշվետվական արժույթով (հայկական դրամով)՝ արտարժույթի գումարի նկատմամբ կիրառելով հաշվետվական արժույթի և արտարժույթի միջև դրամական միջոցների հոսքերի օրվա դրությամբ առկա փոխանակման փոխարժեքը: Վերջնական մնացորդների և գրանցամատյանների տվյալների համապատասխանության նպատակով դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում ներառվում են նաև արտարժույթի փոխարժեքային տարբերությունների արդյունքը, սակայն վերջինս դրամական միջոցների հոսք չի համարվում:

2.6. Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները

2.6.1. Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում՝

ա) ներկայացվում է ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելու հիմունքների, ինչպես նաև ընտրված և էական գործառնությունների ու իրադարձությունների նկատմամբ կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվություն,

բ) բացահայտվում է հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներով պահանջվող այն էական տեղեկատվությունը, որը ներկայացված չէ ֆինանսական հաշվետվությունների բուն ձևերում (հաշվապահական հաշվեկշիռ, ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն, սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն, դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն), և՝

գ) տրամադրվում է լրացուցիչ տեղեկատվություն, որը ներկայացված չէ ֆինանսական հաշվետվությունների ձևերում, սակայն անհրաժեշտ է ֆինանսական տեղեկատվության ճշմարիտ ներկայացման համար:

2.7. Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման պարբերականությունը

2.7.1. Հիվանդանոցը տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները (ֆինանսական հաշվետվությունների փաթեթը) հիմնադրին է ներկայացնում մինչև հաշվետու տարվան հաջորդող մարտ ամսվա 15-ը, իսկ հարկային տեսչություն՝ մինչև ապրիլի 15-ը:

2.7.2. Հիվանդանոցը յուրաքանչյուր եռամսյակ հիմնադրին է ներկայացնում «Հաշվապահական հաշվեկշիռ» ձև N 1-ը, «Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն» ձև N 2-ը և «Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն» ձև N 4-ը՝ մինչև հաշվետու եռամսյակին հաջորդող երկրորդ ամսվա 1-ը:

III. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐՎԱԾ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԸ

3.1. Հիմնական միջոցներ

3.1.1. Հիմնական միջոցները նյութական ակտիվներ են, որոնք առկա են հիվանդանոցում՝

ա) արտադրանքի արտադրության, աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման, ապրանքների իրացման կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար, և՝

բ) նախատեսվում է օգտագործել ավելի քան մեկ տարի ժամկետով:

3.1.2. Այն հողը կամ շինությունը, որը պահվում է հիմնականում վարձակալական եկամուտ վաստակելու կամ դրա արժեքի աճի կամ էլ ներկայումս չորոշված նպատակով ապագա օգտագործման համար, դասակարգվում է որպես ոչ թե հիմնական միջոց, այլ՝ ներդրումային գույք:

3.1.3. Հիմնական միջոցների միավորը հաշվապահական հաշվեկշիռում ձանաչվում է որպես ակտիվ, երբ՝

ա) ակնկալվում է, որ դրա հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կհոսեն դեպի հիվանդանոց, և՝

բ) դրա արժեքը կարող է արժանահավաստորեն չափվել:

Այն հիմնական միջոցները, որոնց օգտագործումից հիվանդանոցը տնտեսական օգուտների ներհոսք չի ակնկալում, չեն ձանաչվում:

3.1.4. Այն դեպքերում, երբ հիմնական միջոցների տվյալ միավորը կազմող բաղկացուցիչները բավականաչափ էական են (այս և սույն քաղաքականությամբ նախատեսված այլ դեպքերում էականության, նշանակալիության և հավանականության գնահատականները տալիս է հիվանդանոցի գլխավոր հաշվապահը՝ խորհրդակցելով հիվանդանոցի ղեկավարության հետ, իսկ անհրաժեշտության դեպքում ներգրավելով համապատասխան մասնագետներին) և ունեն տարբեր օգտակար ծառայություն կամ հիվանդանոցին օգուտ են բերում տարբեր կերպով, դրանք ձանաչվում են որպես առանձին ակտիվներ:

3.1.5. Սկզբնական ձանաչման պահին հիմնական միջոցները չափվում են սկզբնական արժեքով: Այլ կողմերից ձեռք բերված հիմնական միջոցների միավորի սկզբնական արժեքն ընդգրկում է նրա գնման գինը, ներկրման տուրքերը, չփոխհատուցվող հարկերը և պարտադիր այլ վճարները, տրանսպորտային ծախսումները, ինչպես նաև ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ անմիջականորեն կապված ծախսումները: Գործարկման և նման նախաարտադրական ծախսումները հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքում չեն ներառվում:

Սեփական ուժերով կառուցվող հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքը որոշվում է նույն սկզբունքներով, ինչ՝ պաշարների ինքնարժեքը:

Կառուցման ընթացքում գտնվող հիմնական միջոցները մինչև դրանց նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելը հանդիսանում են անավարտ հիմնական միջոցներ և հաշվառվում են կապալառուից ընդունված աշխատանքների արժեքի հանրագումարով:

3.1.6. Հիմնադրի և (կամ) հիվանդանոցի ղեկավարի կողմից սահմանված դեպքերում հիմնական միջոցների մուտքագրումը, ինչպես նաև շահագործման հանձնումը հիվանդանոցում իրականացվում է այդ նպատակով ստեղծված հանձնաժողովի կողմից:

3.1.7. Սկզբնական ճանաչումից հետո հիմնական միջոցները չափվում են հետևյալ չափման հիմունքներով՝

Դասի անվանումը	Չափման հիմունքը
Հողամասեր	վերագնահատված արժեքով
Շենքեր	վերագնահատված արժեքով
Կառուցվածքներ	վերագնահատված արժեքով
Սարքավորումներ	սկզբնական արժեքով
Տրանսպորտային միջոցներ	սկզբնական արժեքով
Արտադրատնտեսական գույք, գործիքներ	սկզբնական արժեքով
Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա	սկզբնական արժեքով
Այլ հիմնական միջոցներ	սկզբնական արժեքով

3.1.8. Հիմնական միջոցների վերագնահատված արժեքով հաշվառումն իրականացվում է հետևյալ սկզբունքներով՝

ա) հիմնական միջոցները վերագնահատված արժեքով հաշվառելու դեպքում այդ հիմնական միջոցները հաշվեկշռում ներկայացվում են վերջին վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով (իրական արժեքը այն գումարն է, որով ակտիվն առևտրական գործարքի ընթացքում կարող է փոխանակվել իրազեկ և պատրաստակամ կողմերի միջև)՝ հանած այդ ամսաթվից հետո կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումը:

բ) վերագնահատված արժեքով հաշվառվող հիմնական միջոցները վերագնահատվում են, երբ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքն էականորեն տարբերվում է դրանց հաշվեկշռային արժեքից: Լրացուցիչ տեղեկատվության բացակայության դեպքում վերագնահատումն իրականացվում է հետևյալ պարբերականությամբ:

Դասի անվանումը	Վերագնահատման պարբերականությունը
Հողամասեր	5 տարի
Շենքեր	5 տարի
Կառուցվածքներ	5 տարի

Հողի և շինությունների իրական արժեքը դրանց շուկայական արժեքն է: Սարքավորումների և այլ հիմնական միջոցների իրական արժեքը դրանց փորձաքննության միջոցով որոշված շուկայական արժեքն է: Երբ հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր բնույթի և դրանց հազվադեպ վաճառվելու պատճառով չկա ձևավորված շուկայական արժեք, դրանք գնահատվում են փոխարինման արժեքով՝ հանած մաշվածությունը:

3.1.9. Երբ հիմնական միջոցների միավորը վերագնահատվում է, վերագնահատման պահի դրությամբ կուտակված մաշվածությունը վերաձևակերպվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (այսինքն՝ սկզբնական արժեքի կամ դրան փոխարինող այլ գումարի) փոփոխությանը՝ համաձայնորեն՝ այնպես, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատումից հետո հավասարվում է նրա վերագնահատված գումարին:

Հիմնական միջոցների միավորի վերագնահատման արդյունքում առաջացած աճը, որը ներառված էր սեփական կապիտալում հաշվեգրվում է չբաշխված շահույթին՝ ակտիվն օգտագործելու ընթացքում մաշվածության հաշվարկմանը գույքընթաց:

3.1.10. Հիմնական միջոցներին վերաբերող հետագա ծախսումներն ավելացվում են դրանց հաշվեկշռային արժեքին, երբ հավանական է, որ դրանց շնորհիվ այդ հիմնական միջոցից հիվանդանոց կհոսեն ավելի շատ ապագա տնտեսական օգուտներ, քան ակնկալվում էր այդ հիմնական միջոցի նորմատիվային ցուցանիշների սկզբնական գնահատումից, այսինքն՝ երբ դրանց շնորհիվ բարելավվում են հիմնական միջոցների՝ սկզբնապես գնահատված նորմատիվային ցուցանիշները, մասնավորապես, երկարում է օգտակար ծառայությունը, ավելանում է հզորությունը, բարելավվում է թողարկվող արտադրանքի որակը կամ արտադրական ծախսումներն էապես կրճատվում են:

3.1.11. Հիմնական միջոցների նորմատիվային ցուցանիշների գնահատականն իրականացվում է այդ հիմնական միջոցների՝ շահագործման հանձնելու ժամանակ, շահագործման ընդունելու համար պատասխանատու հանձնաժողովի կողմից:

3.1.12. Հիմնական միջոցների վրա հետագա ծախսումների իրականացման դեպքում այդ աշխատանքներն ընդունող հանձնաժողովը, իսկ վերջինիս բացակայության դեպքում հիվանդանոցի գլխավոր հաշվապահը՝ ներգրավելով այդ աշխատանքներն իրականացնող ստորաբաժանման կամ այլ մասնագետների, տալիս է եզրակացություն նորմատիվային ցուցանիշների՝ սկզբնապես գնահատված մակարդակի համեմատությամբ բարելավման կամ չբարելավման վերաբերյալ, որն էլ հիմք է հանդիսանում այդ ծախսումները կապիտալացնելու վերաբերյալ որոշում կայացնելիս:

3.1.13. Հիմնական միջոցների ձեռք բերումից հետո կատարված ծախսումների հաշվառման մոտեցումը կախված է այն հանգամանքներից, որոնք նկատի են առնվել հիմնական միջոցների միավորների սկզբնական չափման և ճանաչման ժամանակ: Օրինակ՝ այն դեպքերում, երբ հիմնական միջոցների միավորի հաշվեկշռային արժեքն արդեն արտացոլում է տնտեսական օգուտների կորուստը՝ մաշվածության հաշվարկման նպատակով սկզբնապես կատարված գնահատումների

պատճառով, ապա հետագա ծախսումները, որոնք ուղղված են ակտիվից ակնկալվող տնտեսական օգուտների ստացումը վերականգնելուն, կապիտալացվում են:

3.1.14. Հիմնական միջոցների գծով կատարվող մնացած բոլոր հետագա ծախսումները, այդ թվում՝ հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման վրա կատարված ծախսումները, ճանաչվում են որպես ժամանակաշրջանի ծախս:

3.1.15. Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են նաև այն դեպքում, երբ ակտիվի գնման գինն արդեն արտացոլում է հետագա ծախսումներ կատարելու անհրաժեշտությունը՝ կապված ակտիվն աշխատանքային վիճակի բերելու հետ (օրինակ՝ վերակառուցման կարիք ունեցող շինության ծեռք բերման դեպքում):

3.1.16. Հիմնական միջոցների միավորի մաշեցվող (մաշվածության միջոցով որպես ծախսում ճանաչման ենթակա) գումարը պարբերաբար բաշխվում է ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում:

3.1.17. Ակտիվի օգտակար ծառայությունը որոշելիս հաշվի են առնվում հետևյալ գործոնները՝
 ա) հիվանդանոցի կողմից ակտիվի ենթադրվող օգտագործելիությունը, որը գնահատվում է՝ նկատի ունենալով ակտիվի ակնկալվող հզորությունը և արտադրանքի (աշխատանքների, ծառայությունների) ֆիզիկական ծավալը,
 բ) ակնկալվող ֆիզիկական մաշվածությունը, որը կախված է արտադրական գործոններից, ակտիվի վերանորոգման և սպասարկման, ինչպես նաև անգործության ընթացքում դրանց պահպանման և սպասարկման հիվանդանոցի ծրագրից,
 գ) տեխնիկական հնացածությունը, որն առաջանում է արտադրության մեջ կատարվող փոփոխություններից և բարելավումներից կամ ակտիվից ստացվող արտադրանքի, ծառայությունների նկատմամբ շուկայի պահանջարկի նվազումից,

դ) ակտիվի օգտագործման իրավական կամ նման սահմանափակումներ:

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայությունն արտահայտվում է ժամկետով: Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայությունների գնահատականը տրվում է այդ հիմնական միջոցների շահագործման հանձնելու ժամանակ, շահագործման ընդունելու համար պատասխանատու հանձնաժողովի կողմից: Այդպիսի գնահատական տալու անհնարինության կամ ժամանակավոր բացակայության դեպքում որպես հիմք են ընդունվում նախկին ԽՍՀՄ Մինիստրների խորհրդի 22.10.1990 թ. թիվ 1072 որոշմամբ հաստատված ամորտիզացիոն նորմաները: Ստորև բերվում են հիմնական միջոցների գնահատված օգտակար ծառայությունները՝ ըստ հիմնական միջոցների խմբերի.

Դասի անվանումը	Օգտակար ծառայությունը
Հողամասեր	
Շենքեր	
Կառուցվածքներ	
Սարքավորումներ	
Տրանսպորտային միջոցներ	
Արտադրատնտեսական գույք, գործիքներ	
Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա	
Այլ հիմնական միջոցներ	

3.1.18. Մաշվածության հաշվարկման կիրառվող մեթոդն արտացոլում է այն մոդելը, որով հիվանդանոցն սպառում է ակտիվի տնտեսական օգուտները:

Հիմնական միջոցի մաշվածության գումարն իր օգտակար ծառայության ընթացքում պարբերաբար բաշխելու համար կիրառվում է մաշվածության հաշվարկման գծային մեթոդը:

Մաշվածության հաշվարկման գծային մեթոդի համաձայն ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում կատարվում են հավասարաչափ հատկացումներ:

3.1.19. Այն համակարգչային ծրագրերը (ծրագրային ապահովման փաթեթները), առանց որոնց տվյալ հիմնական միջոցը չի կարող աշխատել, կազմում են այդ հիմնական միջոցի անբաժանելի մասը և դրանց արժեքը ներառվում է այդ հիմնական միջոցի արժեքում:

Երբ համակարգչային ծրագրերը (ծրագրային ապահովման փաթեթները) չեն կազմում հիմնական միջոցի անբաժանելի մասը, դրանք դիտարկվում են որպես առանձին ոչ նյութական ակտիվ:

3.1.20. Հիմնական միջոցների ժամանակավորապես շահագործումից հանումը ճանաչվում է հիվանդանոցի կողմից սահմանված կարգով՝ ելնելով հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության որոշման նախնական գնահատականներից:

3.1.21. Հիմնական միջոցների միավորը դուրս է գրվում հաշվապահական հաշվեկշռից, երբ այն օտարվում է կամ ընդմիջտ դուրս է հանվում օգտագործումից և ապագա ոչ մի տնտեսական օգուտ հետագայում դրանից չի ակնկալվում:

3.1.22. Այն դեպքերում, երբ անպիտան է դարձել հիմնական միջոցի առանձին բաղկացուցիչներից մեկը, առանց որի այդ հիմնական միջոցի աշխատանքը չի ընդհատվում, ապա իրականացվում է հիմնական միջոցների մասնակի լուծարում: Մասնակի լուծարման դեպքում որպես ծախս ճանաչվող մասը գնահատվում է այդ հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքում լուծարվող մասի տեսակարար կշիռն համապատասխան:

3.1.23. Հիմնական միջոցների դուրսգրումն իրականացվում է այդ նպատակով ստեղծված հանձնաժողովի կողմից:

3.2. Անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ

3.2.1. Սեփական ուժերով կառուցվող անավարտ հիմնական միջոցները հաշվառվում են դրանց վրա կատարված ծախսումների հանրագումարով: Անավարտ հիմնական միջոցներին ծախսումների վերագրումը կատարվում է ՀՀՀՀՄ 2 «Պաշարներ» ստանդարտում վաճառքի համար արտադրվող (պատրաստվող) ակտիվների համար բերված

մոտեցումներին համապատասխան:

Կապալառուի կողմից կառուցվող հիմնական միջոցները հաշվառվում են կապալառուից ընդունված (հիվանդանոցի կողմից հատուցման ենթակա) աշխատանքների արժեքի հանրագումարով:

Այն դեպքում, երբ հիմնական միջոցները կառուցվում են միաժամանակ և՛ սեփական ուժերով, և՛ կապալառուի կողմից, դրանց վերագրվող ծախսումները որոշվում են վերը նշված ծախսումների հանրագումարով:

3.2.2. Արդեն ձանաչված հիմնական միջոցների վրա կատարված հետագա ծախսումներն ավելացվում են ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին, երբ հավանական է, որ դրանց շնորհիվ ապագա տնտեսական օգուտներն ավելի շատ, քան ակնավորվում էր առկա ակտիվի նորմատիվային ցուցանիշների սկզբնական գնահատումից (կից՝ գործադիր տնօրենի կողմից հաստատված հիմնական միջոցների նորմատիվային ցուցանիշների գնահատականը), կիսսեն դեպի հիվանդանոց: Մյուս բոլոր դեպքերում հետագա ծախսումները ձանաչվում են որպես հաշվետու ժամանակաշրջանի ծախս:

3.2.3. Տեղակայման ենթակա սարքավորումների ձեռքբերումը հաշվառվում է այնպես, ինչպես հիմնական միջոցների ձեռքբերումը:

3.3. Ներդրումային գույք

3.3.1. Որպես ներդրումային գույք դասակարգվում են այն հողը կամ շինությունը (կամ հողը և շինությունը), որը պահվում է հիմնականում վարձակալական եկամուտ վաստակելու կամ երկար ժամկետում դրա արժեքի աճի, կամ էլ ներկայումս դեռևս չորոշված նպատակով:

3.3.2. Այն դեպքերում, երբ գույքի մի մասը պահվում է վարձակալական եկամուտ վաստակելու կամ արժեքի աճի համար կամ էլ ներկայումս դեռևս չորոշված նպատակով, իսկ մյուս մասը՝ արտադրանքի արտադրության, աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման, ապրանքների իրացման կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար, ապա, եթե նշված մասերը հնարավոր է առանձին-առանձին վաճառել, ապա դրանք հաշվառվում են առանձին-առանձին: Եթե այդ մասերը հնարավոր չէ առանձին-առանձին վաճառել, ապա այդ գույքը համարվում է ներդրումային գույք՝ միայն այն դեպքում, եթե դրա միայն աննշան մասն է պահվում արտադրանքի արտադրության, աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման, ապրանքների իրացման կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար: Հակառակ դեպքում այդ ներդրումային գույքը դիտարկվում է որպես հիմնական միջոց:

3.3.3. Այն դեպքերում, երբ գույքի վարձակալության հետ միաժամանակ վարձակալներին մատուցվում են որոշակի ծառայություններ (օրինակ՝ հանրակացարանի շենքի դեպքում շահագործման և պահպանման, էլեկտրաէներգիայի և այլ ծառայություններ), ապա գույքն առանձնացվում է որպես ներդրումային գույք, եթե այդ ծառայությունները կազմում են վարձակալության տալու համաձայնության համեմատաբար աննշան մասը:

3.3.4. Ներդրումային գույքը ձանաչվում է որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

ա) հավանական է, որ այդ ներդրումային գույքի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կիսսեն հիվանդանոց, և՛

բ) ներդրումային գույքի արժեքը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել:

Այն ներդրումային գույքը, որից ապագա տնտեսական օգուտների ներհոսք հիվանդանոցը չի ակնկալում, չի ձանաչվում որպես ակտիվ:

3.3.5. Ներդրումային գույքն սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, ընդ որում, սկզբնական արժեքի որոշումն իրականացվում է նույն հիմունքներով, ինչ հիմնական միջոցների դեպքում:

3.3.6. Սկզբնական ձանաչումից հետո ներդրումային գույքը չափվում է իրական արժեքով՝ իրական արժեքով վերաչափումից շահույթները և վնասները ձանաչելով ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում որպես եկամուտ կամ ծախս: Բացառություն է կազմում այն ներդրումային գույքը, որի իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել: Այսպիսի ներդրումային գույքը չափվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումը, հիմնական միջոցների հաշվառմանը համանման դրա մնացորդային արժեքն ընդունելով հավասար 0-ի:

3.3.7. Որպես ներդրումային դասակարգված գույքը վերադասակարգվում է ակտիվների այլ խմբի մեջ, կամ որպես ոչ ներդրումային դասակարգված ակտիվը վերադասակարգվում է որպես ներդրումային գույք այն և միայն այն դեպքում, երբ դրանց օգտագործման եղանակի մեջ առկա է փոփոխություն, որի վկայություններն են՝

ա) արտադրանքի արտադրության, աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման, ապրանքների իրացման կամ վարչական նպատակներով գույքի օգտագործումն սկսելը. այս դեպքում ներդրումային գույքը վերադասակարգվում է որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք,

բ) գույքի բարելավումն սկսելը՝ հետագայում այն վաճառելու մտադրությամբ. այս դեպքում ներդրումային գույքը վերադասակարգվում է որպես պաշար,

գ) արտադրանքի արտադրության, աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման, ապրանքների իրացման կամ վարչական նպատակներով գույքի օգտագործումն ավարտելը. այս դեպքում սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքը վերադասակարգվի որպես ներդրումային գույք,

դ) որպես պաշար դասակարգված գույքի՝ այլ կողմին գործառնական վարձակալության տալը. այս դեպքում պաշարները վերադասակարգվում են որպես ներդրումային գույք, կամ՝

ե) գույքի կառուցման կամ բարելավման (որն իրականացվում է գույքն ապագայում որպես ներդրումային գույք օգտագործելու նպատակով) ավարտը. այս դեպքում կառուցված կամ բարելավված գույքը վերադասակարգվում է որպես ներդրումային գույք (կառուցման կամ բարելավման ընթացքում գույքը դասակարգվում է որպես հիմնական միջոց):

3.3.8. Մնացած ասպեկտներով ներդրումային գույքը հաշվառվում է հիմնական միջոցների հաշվառմանը համանման սկզբունքներով:

3.4. Ոչ նյութական ակտիվներ

3.4.1. Ոչ նյութական ակտիվները ֆիզիկական սուբստանցիայից զուրկ որոշելի (իդենտիֆիկացվող) ոչ դրամային ակտիվներ են, որոնք, որպես կատարված գործառնությունների (դեպքերի) արդյունք՝

- ա) վերահսկվում են հիվանդանոցի կողմից,
- բ) պահվում են հիվանդանոցում՝
 - արտադրությունում օգտագործելու,
 - ապրանքներ (արտադրանք) մատակարարելու,
 - ծառայություններ մատուցելու,
 - այլ անձանց վարձակալության տալու, կամ
 - վարչական

նպատակներով օգտագործելու համար,

գ) ունեն սահմանափակ օգտակար ծառայության ժամկետ,

դ) ներառվում են ՀՀՀՄ 38 «Ոչ նյութական ակտիվներ» ստանդարտի գործողության ոլորտում:

3.4.2. Ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացիան ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացվող գումարի պարբերական բաշխումը նրա օգտակար ծառայության ընթացքում:

Ամորտիզացվող գումարն ակտիվի սկզբնական արժեքի կամ ֆինանսական հաշվետվություններում դրան փոխարինող այլ գումարի և մնացորդային արժեքի տարբերությունը:

Օգտակար ծառայություն՝

ա) այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում հիվանդանոցն ակնկալում է օգտագործել ակտիվը, կամ՝

բ) արտադրանքի այն քանակը կամ աշխատանքների, ծառայությունների այն ծավալը, որն ակնկալվում է ստանալ (կատարել, մատուցել) ակտիվի օգտագործման միջոցով:

3.4.3. Ոչ նյութական ակտիվը պետք է ձանաչվի այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

ա) հավանական է, որ ակտիվին վերագրելի ապագա տնտեսական օգուտները կհոսեն կազմակերպություն, և՛

բ) ակտիվի արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել:

Հիվանդանոցը պետք է գնահատի ապագա տնտեսական օգուտների հավանականությունը՝ կիրառելով խելամիտ և հիմնավորված ենթադրություններ, որոնք արտացոլում են ղեկավարության՝ այն տնտեսական պայմանների բազմության լավագույն գնահատականը, որոնք առկա կլինեն ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում:

3.4.4. Ոչ նյութական ակտիվն սկզբնապես պետք է չափվի սկզբնական արժեքով (ինքնարժեքով):

3.4.5. Սկզբնական ձանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվը պետք է հաշվարկվի իր սկզբնական արժեքով (հաշվի առած հետագա ավելացվող ծախսումները)՝ հանած ցանկացած կուտակված ամորտիզացիա և ցանկացած կուտակված արժեզրկումից կորուստ:

3.4.6. Ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացվող գումարը պետք է պարբերաբար բաշխվի նրա՝ լավագույն գնահատականի հիման վրա որոշված օգտակար ծառայության ընթացքում: Սովորաբար ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետը չի գերազանցում քսան տարին՝ սկսած այն ամսաթվից, երբ ակտիվը մատչելի է օգտագործման համար: Ամորտիզացիան պետք է հաշվարկվի այն պահից, երբ ակտիվը մատչելի է օգտագործման համար:

3.4.7. Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայությունը հետևյալն է.

Ղասի անվանումը	Օգտակար ծառայությունը
Համակարգչային ծրագրեր	5 տարի
Լիցենզիաներ	5 տարի
Հողամասի օգտագործման իրավունք	99 տարի
Այլ ոչ նյութական ակտիվներ	5 տարի

բայց ոչ ավելի ոչ նյութական ակտիվի իրավաբանորեն ամրագրված օգտագործման ժամանակահատվածից:

3.4.8. Ամորտիզացիայի հաշվարկման կիրառվող մեթոդը պետք է արտացոլի այն մոդելը, որով կազմակերպությունն սպառում է ակտիվի տնտեսական օգուտները: Հիվանդանոցը կիրառում է գծային մեթոդը:

3.5. Դեբիտորական պարտքերի հաշվառումը

3.5.1. Որպես դեբիտորական պարտք են դասակարգվում այն ֆինանսական ակտիվները, որոնք ստեղծվում են հիվանդանոցի կողմից ուղղակիորեն պարտապանին (դեբիտորին) ապրանքներ կամ ծառայություններ տրամադրելու միջոցով, բացառությամբ այն դեբիտորական պարտքերի, որոնք հիվանդանոցը մտադրված է անմիջապես կամ կարճ ժամկետում վաճառել (այսպիսի ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրական նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվներ), ինչպես նաև այլ ստացման ենթակա գումարները: Սույն բաժնում նկարագրված մոտեցումները կիրառվում են նաև տրված կանխավճարների հաշվառման նկատմամբ:

3.5.2. Դեբիտորական պարտքը ձանաչվում է հաշվեկշռում այն և միայն այն դեպքում, երբ հիվանդանոցը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ, այսինքն՝ երբ առաջանում է պահանջի իրավունքը:

3.5.3. Դեբիտորական պարտքերը չափվում են սկզբնական հաշվում նշված գումարով (սկզբնական արժեքով), բացառությամբ այն դեպքերի, երբ զեղչման ազդեցությունն զգալի է: Այս դեպքում դեբիտորական պարտքերը չափվում են ներկա (զեղչված) արժեքով՝ զեղչումն իրականացնելով ներքին հատուցարկություն, եթե դեբիտորական պարտքն առաջացնող գործարքի շուկայական գները կարելի է որոշել, և ընթացիկ ժամանակաշրջանում փոխառության (բանկային վարկի) դիմաց կազմակերպությունից պահանջվող դրույքով, եթե դեբիտորական պարտքն առաջացնող շուկայական գները

հնարավոր չէ որոշել:

3.5.4. Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ հիվանդանոցը գնահատում է, թե արդյոք, առկա՞ է հայտանիշ, որը ցույց է տալիս, որ իր առանձին դեբիտորական պարտքը կամ դեբիտորական պարտքերի խումբը (պորտֆելը) կարող է արժեզրկված լինել: Առանձին դեբիտորական պարտքի հնարավոր արժեզրկման հայտանիշները ներառում են՝

- ա) պարտապանի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- բ) պայմանագրի փաստացի խախտումը, օրինակ՝ գումարների չվճարումը կամ վճարման ուշացումը,
- գ) պարտապանին նրա ֆինանսական դժվարությունների հետ կապված արտոնյալ պայմանների տրամադրումը,
- դ) նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջանում այդ դեբիտորական պարտքի գծով արժեզրկումից կորստի ճանաչումը:

Դեբիտորական պարտքերի պորտֆելի (խմբի) համար հնարավոր արժեզրկման հայտանիշ է հանդիսանում դեբիտորական պարտքերի պորտֆելի հավաքագրելիության նախորդ տարիների փորձը, որը ցույց է տալիս, որ դեբիտորական պարտքերի պորտֆելի (խմբի) ամբողջ անվանական գումարը չի հավաքագրվելու:

3.5.5. Առանձին դեբիտորական պարտքի համար արժեզրկումից կորստի գումարը հավասար է դրա հաշվեկշռային արժեքի և փոխհատուցվող գումարի միջև տարբերությանը, իսկ փոխհատուցվող գումարը հավասար է այդ դեբիտորական պարտքի մարման գնահատված գումարի զեղչված արժեքին, ընդ որում, որպես զեղչման դրույք է օգտագործվում ընթացիկ տոկոսադրույքը, որը այլ տեղեկատվության բացակայության պայմաններում ընդունվում է հավասար ընթացիկ ժամանակաշրջանում լրացուցիչ փոխառության դիմաց հիվանդանոցից պահանջվող տոկոսադրույքին:

3.5.6. Դեբիտորական պարտքերի պորտֆելի (խմբի) համար արժեզրկումից կորստի գումարը հավասար է դրանց անվանական գումարի և մարման գնահատված գումարի զեղչված արժեքի միջև տարբերությանը: Մարման գումարը և ժամկետները գնահատվում են նախորդ 3 տարում ձևավորված փաստացի տվյալների հիման վրա: Նշված գումարները ճշգրտվում են, եթե էական փոփոխություններ են կատարվել դեբիտորական պարտքերի հավաքագրման մեխանիզմներում:

3.5.7. Ըստ խմբերի դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստները գնահատելու համար դրանք դասակարգվում են հետևյալ խմբերի՝

- ա) պետական գումարների գծով,
- բ) այցելուներից գանձվող բուժապասարկման վարձերի գծով,
- գ) այլ դեբիտորական պարտքեր:

3.5.8. Եթե հետագա ժամանակաշրջանում արժեզրկումից կորուստը նվազում է, և այդ նվազումն օբյեկտիվորեն կարելի է կապել արժեքի իջեցումից հետո տեղի ունեցած դեպքի հետ (օրինակ՝ դեբիտորական պարտքերի հավաքագրման կամ պարտապանի վճարունակության բարելավում), ապա դեբիտորական պարտքի կամ դեբիտորական պարտքերի պորտֆելի (խմբի) արժեքի իջեցումը հակադարձվում է: Հակադարձումը չպետք է հանգեցնի դեբիտորական պարտքի (դեբիտորական պարտքերի խմբի) այնպիսի հաշվեկշռային արժեքի, որը կգերազանցեր այն արժեքը, որը կլիներ, եթե այդ դեբիտորական պարտքի (դեբիտորական պարտքերի խմբի) արժեքի իջեցման հակադարձման ամսաթվի դրությամբ արժեզրկումը ճանաչված չլիներ:

3.5.9. Դեբիտորական պարտքը դուրս է գրվում հաշվեկշռից այն և միայն այն դեպքում, երբ հիվանդանոցը կորցնում է վերահսկողությունը պայմանագրային իրավունքների նկատմամբ, որոնք կազմում են այդ ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մի մասը): Հիվանդանոցը կորցնում է այդ վերահսկողությունը, եթե այն իրացնում է պայմանագրով սահմանված օգուտների նկատմամբ իրավունքները, իրավունքների՝ ուժի մեջ լինելու ժամկետը (հայցային վաղեմության) լրանում է, կամ հիվանդանոցը հրաժարվում է այդ իրավունքներից:

3.6. Կրեդիտորական պարտքերի հաշվառումը

3.6.1. Որպես կրեդիտորական պարտք են դասակարգվում այն մարման ենթակա գումարները, որոնք ստեղծվում են հիվանդանոցի կողմից ուղղակիորեն պարտատիրոջից (կրեդիտորից) ապրանքներ կամ ծառայություններ գնելու միջոցով, ինչպես նաև այլ վճարման ենթակա գումարները: Սույն բաժնում նկարագրված մոտեցումները կիրառվում են նաև ստացված կանխավճարների հաշվառման նկատմամբ:

3.6.2. Կրեդիտորական պարտքը ճանաչվում է հաշվեկշռում այն և միայն այն դեպքում, երբ հիվանդանոցը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ, այսինքն՝ երբ առաջանում է պահանջի իրավունքը:

3.6.3. Սկզբնական ճանաչման պահին կրեդիտորական պարտքը չափվում է սկզբնական հաշվում նշված գումարով, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ զեղչման ազդեցությունն զգալի է: Այս դեպքում կրեդիտորական պարտքը չափվում է զեղչված արժեքով:

3.6.4. Կրեդիտորական պարտքը դուրս է գրվում հաշվեկշռից այն և միայն այն դեպքում, երբ այն մարվում է, այսինքն՝ երբ պայմանագրով սահմանված պարտականությունը կատարվել է, չեղյալ է համարվել կամ լրացել է դրա՝ ուժի մեջ լինելու ժամկետը:

3.7. Դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերի հաշվանցումը

3.7.1. Դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը հաշվանցվում են այն դեպքերում, երբ հիվանդանոցը՝

- ա) ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, և՛
- բ) մտադիր է՝ կա՛մ հաշվարկն իրականացնել (ակտիվը կամ պարտավորությունը մարել) գուտ հիմունքով, կա՛մ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

3.8. Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ

3.8.1. Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվների օրինակներ են՝

ա) վարձակալված հիմնական միջոցների վրա կատարված կապիտալացվող ծախսումները,

բ) հողամասերի բարելավման ծախսումները:

3.8.2. Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը (ամորտիզացիան) և արժեզրկումը: Դրանց հաշվառումն իրականացվում է հիմնական միջոցների հաշվառմանը համանման:

3.9. Պաշարներ

3.9.1. Բուժսպասարկման ծառայությունների մատուցման ինքնարժեքը կազմված է անմիջականորեն ծառայություն մատուցելու գործում զբաղված անձնակազմի վարձատրության ծախսումներից, օգտագործվող դեղամիջոցների ծախսումներից, ինչպես նաև ծառայություն մատուցելու հետ կապված համապատասխան արտադրական վերադիր (փոփոխում և հաստատում) ծախսումներից:

Իրացման և վարչական վերադիր ծախսումները ծառայությունների ինքնարժեքի մեջ չեն ներառվում, այլ ձանաչվում են որպես ծախս այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ դրանք կատարվել են:

Հաստատուն արտադրական վերադիր ծախսումները ծառայության մատուցման հետ կապված այնպիսի անուղղակի ծախսումներն են, որոնք համեմատաբար կայուն են, անկախ ծառայության ծավալից, օրինակ՝ բուժսպասարկման նպատակով օգտագործվող արտադրական շենքերի և սարքավորումների մաշվածությունը, դրանց շահագործման և պահպանման ծախսումները:

Փոփոխումն արտադրական վերադիր ծախսումները ծառայության մատուցման հետ կապված այնպիսի անուղղակի ծախսումներն են, որոնք ուղղակիորեն կամ համարյա ուղղակիորեն փոփոխվում են՝ ծառայության ծավալին համամասնորեն, օրինակ՝ բուժսպասարկմանն առնչվող տեխնիկական անձնակազմի աշխատանքի վարձատրությունը:

3.9.2. Փոխադարձ փոխարինելի հանդիսացող պաշարների ինքնարժեքը որոշվում է «Առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» ԱՄՍԵ (ՖԻՖՈ) բանաձևով:

3.9.3. Պաշարների ինքնարժեքն իջեցվում է մինչև իրացման զուտ արժեքի մակարդակ՝ ըստ տեսակների հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ: Ծառայություններ մատուցելու նպատակով պահվող նյութերը և այլ պաշարները չեն վերագնահատվում ինքնարժեքից ցածր, եթե ակնկալվում է, որ ծառայությունը, որի մատուցման համար դրանք օգտագործվելու են, վաճառվելու է ինքնարժեքին հավասար կամ գերազանցող գներով:

Պաշարների ինքնարժեքի՝ մինչև իրացման զուտ արժեք ցանկացած դուրսգրում ձանաչվում է ծախս այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ կատարվել է ինքնարժեքի իջեցումը: Պաշարների նախկինում դուրս գրված գումարի ցանկացած վերականգնում, որն առաջանում է իրացման զուտ արժեքի բարձրացումից, ձանաչվում է որպես եկամուտ այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ կատարվում է բարձրացումը:

3.9.4. Ժամկետանց դեղամիջոցների գծով ձանաչվում է արժեքի նվազում հաշվեկշռային արժեքի չափով:

3.10. Արտարժույթի փոխանակման փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքները

3.10.1. Արտարժույթով գործարքն այնպիսի գործարք է, որը սահմանված է արտարժույթով, կամ որը պահանջում է արտարժույթով կատարում (կարգավորում):

3.10.2. Արտարժույթով գործարքն սկզբնական ձանաչման պահին գրանցվում է Հայաստանի Հանրապետության դրամով (այսուհետ՝ դրամ)՝ արտարժույթի գումարի նկատմամբ կիրառելով դրամի և արտարժույթի միջև գործարքի օրվա դրությամբ առկա փոխանակման փոխարժեքը:

3.10.3. Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվին՝

ա) արտարժույթով դրամային հոդվածները ներկայացվում են (վերահաշվարկվեն)՝ կիրառելով փակման փոխարժեքը, բ) արտարժույթով սահմանված ոչ դրամային հոդվածները ներկայացվում են գործարքի օրվա փոխանակման փոխարժեքով:

3.10.4. Դրամային հոդվածներն առկա դրամական միջոցներն են, ինչպես նաև դրամական միջոցներով ստացման և վճարման ենթակա ակտիվները և պարտավորությունները: Արտարժույթի փոխանակման փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքները հաշվառելու նպատակով դրամային հոդվածներ են համարվում նաև արտարժույթով տրված և ստացված կանխավճարները:

Ոչ դրամային հոդվածները հաշվեկշռի բոլոր հոդվածներն են՝ բացառությամբ առկա դրամական միջոցների, ինչպես նաև դրամական միջոցներով ստացման և վճարման ենթակա ակտիվների և պարտավորությունների:

3.10.5. Որպես փոխանակման փոխարժեք ընդունվում է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից հրապարակված արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքը:

(3.10.05 կետը փոփ. 08.11.07 N 1318-Ն)

3.10.6. Փոխարժեքային տարբերությունները, որոնք առաջանում են դրամային հոդվածների մարման արդյունքում կամ, երբ հիվանդանոցը դրամային հոդվածները հաշվետվության մեջ ներկայացվում են մի փոխարժեքով, որը տարբերվում է տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում դրանց սկզբնական գրանցման կամ նախորդ ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցման փոխարժեքից, ձանաչվում են որպես եկամուտ կամ ծախս այն ժամանակաշրջանում, որում դրանք առաջացել են:

3.11. Փոխառության ծախսումներ

3.11.1. Փոխառության ծախսումները տոկոսների վճարման և այլ ծախսումներն են, որոնք հիվանդանոցը կատարում է՝ կապված փոխառու միջոցների ստացման հետ:

3.11.2. Փոխառության ծախսումները ձանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում

կատարվում (հաշվեգրվում) են, բացի 3.11.3. կետում նշված դեպքերի:

3.11.3. Փոխառության ծախսումները, որոնք անմիջականորեն կապված են որակավորվող ակտիվի ձեռքբերման, կառուցման կամ արտադրության հետ, կապիտալացվում են որպես տվյալ ակտիվին վերագրվող ծախսումների (ինքնարժեքի) մի մաս:

3.11.4. Հատկապես որակավորվող ակտիվ ձեռք բերելու (կառուցելու, արտադրելու) նպատակով փոխառնված միջոցների գծով փոխառության ծախսումների գումարը, որը ենթակա է այդ ակտիվի վրա կապիտալացման, որոշվում է տվյալ ժամանակաշրջանում փոխառության իրական (փաստացի) ծախսումների և այդ փոխառության ժամանակավոր ներդրումից ստացվող եկամտի տարբերությամբ:

Որակավորվող ակտիվն այն ակտիվն է, որին անհրաժեշտ է ժամանակի մի զգալի հատված, որպեսզի այն պատրաստ լինի ըստ նշանակության օգտագործման կամ վաճառքի համար:

3.11.5. Այնքանով, որքանով որ միջոցները հիմնականում փոխառնվում և օգտագործվում են որակավորվող ակտիվի ձեռքբերման (կառուցման, արտադրության) նպատակով, կապիտալացման ենթակա փոխառության ծախսումների գումարը որոշվում է այդ ակտիվի վրա օգտագործված գումարների նկատմամբ կապիտալացման դրույքը կիրառելով: Կապիտալացման դրույքը տվյալ ժամանակաշրջանում հիվանդանոցի չմարված փոխառությունների նկատմամբ կիրառվող փոխառության ծախսումների կշռված միջինն է, բացի հատկապես որակավորվող ակտիվի ձեռքբերման (կառուցման, արտադրության) նպատակով կատարված փոխառություններից: Մեկ հաշվետու ժամանակաշրջանում կապիտալացված փոխառության ծախսումների գումարը չպետք է գերազանցի այդ ժամանակաշրջանում կատարված փոխառության ծախսումները:

3.11.6. Փոխառության ծախսումների կապիտալացումը, որպես որակավորվող ակտիվի արժեքի մի մաս, սկսվում է, երբ՝
ա) ակտիվի ձեռքբերման, կառուցման, արտադրության համար օգտագործվում է գումար,
բ) կատարվում են փոխառության ծախսումներ, և
գ) ընթացքի մեջ է այն աշխատանքը, որն անհրաժեշտ է ակտիվն օգտագործման կամ վաճառքի նախատեսված վիճակի բերելու համար:

3.11.7. Փոխառության ծախսումների կապիտալացումը կասեցվում է, երբ երկարաձգված ժամանակահատվածի ընթացքում ակտիվի վրա կատարվող աշխատանքներն ընդհատվում են:

3.11.8. Փոխառության ծախսումների կապիտալացումը դադարեցվում է, երբ որակավորվող ակտիվն օգտագործման կամ վաճառքի նախատեսված վիճակի բերելու համար անհրաժեշտ աշխատանքները հիմնականում կատարված են:

3.12. Էական սխալներ

3.12.1. Էական սխալներ՝ ընթացիկ ժամանակաշրջանում բացահայտված սխալներն են, որոնք այնպիսի նշանակություն ունեն, որ նախորդ մեկ կամ ավելի ժամանակաշրջանների ֆինանսական հաշվետվությունները չեն կարող այլևս արժանահավատ համարվել՝ իրենց ներկայացման ամսաթվի դրությամբ:

3.12.2. Նախորդող ժամանակաշրջաններին վերաբերող էական սխալների ուղղման գումարն արտացոլվում է հաշվետու ժամանակաշրջանի հաշվետվությունում՝ ճշտելով չբաշխված շահույթի սկզբնական մնացորդը: Համեմատելի տեղեկատվությունը վերաներկայացվում է՝ քանի դեռ դա իրագործելի է:

3.13. Փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում

3.13.1. Հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում փոփոխության հետևանքը ներգրավվում է գուտ շահույթի կամ վնասի որոշման մեջ՝

ա) փոփոխման ժամանակաշրջանում, եթե փոփոխությունն ազդում է միայն հաշվետու ժամանակաշրջանի վրա, կամ
բ) փոփոխման ժամանակաշրջանում և հետագա ժամանակաշրջաններում, եթե փոփոխությունն ազդում է երկուսի վրա էլ:

3.13.2. Այն դեպքերում, երբ դժվար է տարբերակել հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը հաշվապահական հաշվառման գնահատման փոփոխությունից, այն դիտվում է որպես հաշվառման գնահատման փոփոխություն՝ համապատասխան բացահայտմամբ:

3.14. Փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ

3.14.1. Ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը փոփոխվում է, երբ հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող օրենսդրության մեջ տեղի են ունեցել փոփոխություններ կամ, եթե այդ փոփոխությունը նպաստում է հիվանդանոցի ֆինանսական հաշվետվություններում տնտեսական գործունեության դեպքերի և գործառնությունների առավել ճշգրիտ ներկայացմանը:

3.14.2. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություններ չեն համարվում՝

ա) հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ընդունումը տնտեսական գործունեության այնպիսի դեպքերի և գործարքների համար, որոնք իրենց բովանդակությամբ տարբերվում են նախորդ տնտեսական գործունեության դեպքերից և գործարքներից,

բ) նոր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ընդունում՝ տնտեսական գործունեության դեպքերի և գործարքների համար, որոնք առաջ տեղի չեն ունեցել կամ հանդիսացել են ոչ էական:

3.14.3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը, որը կատարվում է հաշվապահական հաշվառման ազգային ստանդարտի ընդունման հետ կապված, կիրառվում է ըստ անցումային դրույթների, եթե այդպիսիք կան տվյալ հաշվապահական հաշվառման ազգային ստանդարտում: Անցումային դրույթների բացակայության դեպքում հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը կիրառվում է ըստ 3.14.4-րդ կետում սահմանված

մոտեցման:

3.14.4. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը կիրառվում է հետընթաց, եթե նախորդ ժամանակաշրջանին վերաբերող ցանկացած ճշգրտումից առաջացող գումարը խելամտորեն որոշելի է: Յուրաքանչյուր առաջացող ճշգրտում հաշվետու ժամանակաշրջանի հաշվետվությունում նեկայացվում է որպես չբաշխված շահույթի սկզբնական մնացորդի ճշգրտում: Համեմատելի տեղեկատվությունը վերաներկայացվում է, քանի դեռ դա իրագործելի է: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը կիրառվում է առաջընթաց, երբ գումարը, որը, համաձայն վերը նշված պարբերության, ենթակա է արտացոլման՝ որպես հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբնական մնացորդի ճշգրտում, հնարավոր չէ խելամտորեն որոշել:

3.15. Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումները

3.15.1. Աշխատակիցների հատուցումներն աշխատակիցների կողմից մատուցված ծառայության դիմաց հիվանդանոցի կողմից ցանկացած ձևով տրվող հատուցումներն են:

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներն աշխատակիցների հատուցումներն են (բացի ազատման նպաստներից և սեփական կապիտալի գործիքներով (կամ դրանց հետ կապված) հատուցումներից), որոնք ամբողջությամբ ենթակա են վճարման այն ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցում են համապատասխան ծառայությունը:

3.15.2. Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումները ներառում են այնպիսի հոդվածներ, ինչպիսիք են՝

ա) աշխատավարձերը և սոցիալական ապահովության մասհանումները (վճարները),

բ) կարճաժամկետ փոխհատուցելի բացակայությունները (ինչպիսիք են, օրինակ, վճարովի տարեկան արձակուրդները և հիվանդության հետ կապված վճարովի արձակուրդները), երբ ակնկալվում է, որ բացակայությունները տեղի կունենան այն ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցել են համապատասխան աշխատանքային ծառայությունը,

գ) շահույթի բաշխումները և պարգևավճարները, որոնք ենթակա են վճարման այն ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցել են համապատասխան ծառայությունը, և՛

դ) ոչ դրամային հատուցումները (օրինակ՝ բուժապասարկում, բնակարանով և ավտոմեքենայով ապահովում, անվճար կամ մասնակի վճարումով ապրանքներ կամ ծառայություններ) ընթացիկ ժամանակաշրջանում աշխատող աշխատակիցների համար:

3.15.3. Երբ աշխատակիցը հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում հիվանդանոցը մատուցել է ծառայություն, հիվանդանոցը, աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների չգեղչված գումարը, որոնք ակնկալվում է վճարել այդ ծառայության դիմաց, ճանաչում է՝

ա) որպես պարտավորություն՝ արդեն վճարված գումարները հանելուց հետո: Եթե արդեն վճարված գումարը գերազանցում է հատուցումների չգեղչված գումարը, հիվանդանոցը պետք է ճանաչի այդ տարբերությունը որպես ակտիվ՝ այն չափով, որով կանխավճարը կհանգեցնի, օրինակ, ապագա վճարումների կրճատման կամ դրամական միջոցների վերադարձի, և՛

բ) որպես ծախս, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման այլ ստանդարտներով պահանջվում կամ թույլատրվում է հատուցումների գումարը ներառել մեկ այլ ակտիվի արժեքի մեջ (օրինակ, ՀՀՀՀՍ 2 «Պաշարներ» և ՀՀՀՀՍ 16 «Հիմնական միջոցներ»):

3.15.4. Հիվանդանոցը փոխհատուցելի բացակայությունների ձևով աշխատակիցների հատուցումների ակնկալվող ծախսումները, ըստ 3.15.2-րդ կետի, ճանաչում է՝

ա) կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների դեպքում (օրինակ՝ տարեկան արձակուրդը)՝ այն ժամանակ, երբ աշխատակիցները ծառայություն են մատուցում են մատուցում են մատուցում է իրենց իրավունքներն ապագա փոխհատուցելի բացակայությունների նկատմամբ, և՛

բ) չկուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների դեպքում (օրինակ՝ ժամանակավոր անաշխատունակությունը)՝ այն ժամանակ, երբ բացակայությունը տեղի է ունենում:

3.15.5. Հիվանդանոցը կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների գծով ակնկալվող ծախսումները չափում է որպես լրացուցիչ գումար, որը հիվանդանոցն ակնկալում է վճարել որպես հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ կուտակված չօգտագործված իրավունքների արդյունք:

3.15.6. Հիվանդանոցը շահույթի բաշխումների և պարգևավճարների վճարման ակնկալվող ծախսումները ճանաչում են 3.15.3-րդ կետի համաձայն, և միայն այն ժամանակ, երբ՝

ա) հիվանդանոցն ունի այդպիսի վճարումներ կատարելու ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և՛

բ) պարտականությունը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Ներկա պարտականություն գոյություն ունի այն և միայն այն դեպքում, երբ կազմակերպությունը ոչ մի իրատեսական հնարավորություն չունի վճարում չկատարելու:

3.16. Հետաշխատանքային հատուցումներ

3.16.1. Հետաշխատանքային հատուցումներն աշխատակիցների հատուցումներ են (բացի ազատման նպաստներից և սեփական կապիտալի գործիքներով (կամ դրանց հետ կապված) հատուցումներից), որոնք ենթակա են վճարման՝ աշխատանքային գործունեությունն ավարտելուց հետո:

3.16.2. Հիվանդանոցը հետաշխատանքային հատուցումների նպատակով ֆիքսված մասհանումներ է կատարում սոցիալական ապահովագրության պետական հիմնադրամին, որով սահմանափակվում է հիվանդանոցի

պարտավորությունները հետաշխատանքային հատուցումների գծով: Այսինքն՝ հիվանդանոցը չունի ո՛չ իրավական և ո՛չ էլ կառուցողական պարտականություն՝ կատարելու հետագա մասհանումներ, եթե հիմնադրամը չունենա բավարար ակտիվներ, որպեսզի վճարի աշխատակիցների բոլոր հատուցումները՝ կապված ընթացիկ կամ նախորդ ժամանակաշրջաններում աշխատակցի ծառայության հետ:

Ընկերության հետաշխատանքային հատուցումների պլանն իրենից ներկայացնում է սահմանված մասհանումների պլան:

3.16.3. Երբ աշխատակիցը ժամանակաշրջանի ընթացքում ծառայություն է մատուցում հիվանդանոցին, հիվանդանոցն այդ ծառայության դիմաց սահմանված մասհանումների պլանին վճարվելիք մասհանումը ճանաչում է՝

ա) որպես պարտավորություն՝ արդեն վճարված մասհանումները հանելուց հետո: Եթե արդեն վճարված մասհանումը գերազանցում է մինչև հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթիվը ծառայության դիմաց վճարվելիք մասհանումը, ապա կազմակերպությունը պետք է ճանաչի այդ տարբերությունը որպես ակտիվ՝ այն չափով, որով կանխավճարը կհանգեցնի, օրինակ, ապագա վճարումների կրճատման կամ դրամական միջոցների վերադարձի, և՝

բ) որպես ծախս, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման այլ ստանդարտներով պահանջվում կամ թույլատրվում է հատուցումների գումարը ներառել մեկ այլ ակտիվի արժեքի մեջ (օրինակ, ՀՀՀՀՄ 2 «Պաշարներ» և ՀՀՀՀՄ 16 «Հիմնական միջոցներ»):

3.17. Հասույթներ

3.17.1. Հասույթը հաշվետու ժամանակաշրջանում հիվանդանոցի սովորական գործունեությունից առաջացող տնտեսական օգուտների համախառն ներհոսքն է, որը հանգեցնում է սեփական կապիտալի աճի՝ բացառությամբ մասնակիցների կողմից սեփական կապիտալում կատարված ներդրումների հետևանքով սեփական կապիտալի աճի:

3.17.2. Հասույթը չափվում է ստացված կամ ստացվելիք հատուցման իրական արժեքով:

3.17.3. Երբ ծառայությունների մատուցման գործարքի արդյունքը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, գործարքից հասույթը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվության ամսաթվի դրությամբ գործարքի ավարտման աստիճանի հիման վրա: Գործարքի արդյունքը կարելի է արժանահավատորեն գնահատել, եթե բավարարվեն հետևյալ բոլոր պայմանները՝

ա) հնարավոր է արժանահավատորեն չափել հասույթի գումարը.

բ) հավանական է, որ գործարքի հետ կապված տնտեսական օգուտները կհոսեն կազմակերպություն.

գ) հնարավոր է արժանահավատորեն որոշել հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գործարքի ավարտման աստիճանը, և՝

դ) հնարավոր է արժանահավատորեն որոշել գործարքի կատարման ժամանակ արված և գործարքն ավարտելու համար անհրաժեշտ ծախսումները:

3.17.4. Գործարքի ավարտվածության աստիճանը որոշվում է ներքոթվարկյալ մեթոդներից որևէ մեկով (հիվանդանոցը կիրառում է այն մեթոդը, որով հնարավոր է առավել արժանահավատորեն չափել մատուցված ծառայությունները)՝

ա) կատարված աշխատանքների ուսումնասիրություն.

բ) տվյալ ամսաթվի դրությամբ մատուցված ծառայությունների ծավալի և մատուցվելիք ծառայությունների ամբողջ ծավալի հարաբերակցություն, կամ՝

գ) տվյալ ամսաթվի դրությամբ կատարված ծախսումների և գործարքի գնահատված ընդհանուր ծախսումների ծավալի հարաբերակցությունը:

3.17.5. Երբ ծառայությունների մատուցման գործարքի արդյունքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն գնահատել, հասույթը ճանաչվում է միայն ճանաչված այն ծախսերի չափով, որոնք կփոխհատուցվեն:

3.17.6. Հիվանդանոցի կողմից մատուցված ծառայությունների իրացումից հասույթը ճանաչվում է՝

ա) բուժսպասարկման ծառայությունների գծով՝ հաշվի առնելով նաև յուրաքանչյուր ամսում կատարվելիք ճշգրտումները (մասնավորապես՝ պետական պատվերի գծով ճշգրտումները).

բ) այլ ծառայությունների գծով՝ դրանց մատուցմանը զուգընթաց՝ յուրաքանչյուր ամսվա կտրվածքով:

3.18. Շահութահարկի գծով ծախսեր

3.18.1. Ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների համար շահութահարկի գծով ընթացիկ հարկերը, դրանց չվճարված մասի չափով, ճանաչվում են որպես պարտավորություն: Եթե ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների համար արդեն վճարված գումարը գերազանցում է այդ ժամանակաշրջանների համար վճարման ենթակա գումարը, ապա գերազանցող մասը ճանաչվում է որպես ակտիվ:

3.18.2. Ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների համար ընթացիկ հարկային պարտավորությունները (ակտիվները) չափվում են այն գումարով, որն ակնկալվում է, որ կվճարվի բյուջե (կփոխհատուցվի բյուջեից)՝ կիրառելով հարկերի դրույթները (և հարկային հարաբերություններ կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերը), որոնք ուժի մեջ են եղել հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ:

3.18.3. Հետաձգված հարկային պարտավորությունը ճանաչվում է բոլոր հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների համար, բացառությամբ այն հետաձգված հարկային պարտավորությունների, որոնք առաջանում են՝

ա) գուրվիլից, եթե դրա ամորտիզացիան հարկային նպատակներով նվազեցման (հանման) ենթակա չէ, կամ՝

բ) ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական ճանաչումից՝ այնպիսի գործարքի ներքո, որը՝

I. ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չէ, և՝

II. այդ գործարքի պահին չի ազդում ո՛չ հաշվապահական շահույթի, ո՛չ էլ հարկվող շահույթի (հարկային վնասի) վրա:

3.18.4. Հետաձգված հարկային ակտիվը ճանաչվում է բոլոր նվազեցվող (հանվող) ժամանակավոր տարբերությունների

համար՝ այն չափով, որքանով որ հավանական է հարկվող շահույթի ստացում, որի դիմաց կարող է օգտագործվել նվազեցվող (հանվող) ժամանակավոր տարբերությունը, բացառությամբ այն հետաձգված հարկային ակտիվների, որոնք առաջանում են՝

ա) բացասական գուղվիլից, որը դիտվում է որպես հետաձգված եկամուտ՝ համաձայն ՀՀՀՀՍ 22 «Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումներ» ստանդարտի, կամ՝

բ) ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական ճանաչումից՝ այնպիսի գործարքի ներքո, որը՝

I. ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չէ, և՝

II. այդ գործարքի պահին չի ազդում ո՛չ հաշվապահական շահույթի, ո՛չ էլ հարկվող շահույթի (հարկային վնասի) վրա:

3.18.5. Առաջիկա ժամանակաշրջաններ փոխանցված չօգտագործված հարկային վնասների և չօգտագործված հարկային զեղչերի համար ճանաչվում է հետաձգված հարկային ակտիվ՝ այն չափով, որ չափով հավանական է, որ հիվանդանոցն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել այդ չօգտագործված հարկային վնասները և չօգտագործված հարկային զեղչերը:

3.18.6. Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են հարկերի այն դրույքների օգտագործմամբ, որոնք, ակնկալվում է, որ կիրառման մեջ կլինեն ակտիվի իրացման կամ պարտավորության մարման ժամանակ հիմք ընդունելով հարկերի այն դրույքները (և հարկային հարաբերություններ կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերը), որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ:

3.18.7. Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում է զեղչվեն (դիսկոնտավորվեն):

3.18.8. Հետաձգված հարկային ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ստուգվում (վերանայվում) է: Հիվանդանոցը նվազեցնում է հետաձգված հարկային ակտիվի հաշվեկշռային արժեքն՝ այն չափով, որքանով որ այլևս հավանական չէ, որ կստանա բավարար հարկվող շահույթ, որը թույլ կտա հետաձգված հարկային ակտիվից օգուտն ամբողջությամբ կամ մասամբ իրացնել: Ցանկացած այդպիսի նվազեցում պետք է վերականգնվի այն չափով, որքանով որ հավանական է դառնում բավարար հարկվող շահույթի ստացումը:

3.18.9. Ընթացիկ և հետաձգված հարկերը ճանաչվում են որպես եկամուտ կամ ծախս և պետք է ներառվեն տվյալ ժամանակաշրջանի գուտ շահույթի կամ վնասի մեջ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ հարկերն առաջանում են՝

ա) գործարքից կամ իրադարձությունից, որը նույն կամ մեկ այլ ժամանակաշրջանում անմիջականորեն ճանաչվում է սեփական կապիտալում կամ՝

բ) իրենից ձեռքբերում ներկայացնող ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումից:

3.18.10. Ընթացիկ և հետաձգված հարկն ուղղակիորեն դեբետագրվում կամ կրեդիտագրվում է սեփական կապիտալին, եթե հարկը վերաբերում է այն հողվածներին, որոնք, նույն կամ մեկ այլ ժամանակաշրջանում, ուղղակիորեն դեբետագրվում կամ կրեդիտագրվում են սեփական կապիտալին:

3.18.11. Հիվանդանոցն ընթացիկ հարկային ակտիվները և ընթացիկ հարկային պարտավորությունները հաշվանցում է այն և միայն այն դեպքում, եթե՝

ա) ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, և՝

բ) մտադիր է կա՛մ հաշվարկն իրականացնել (ակտիվը կամ պարտավորությունը մարել) գուտ հիմունքով, կա՛մ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

3.18.12. Հիվանդանոցը հետաձգված հարկային ակտիվը և հետաձգված հարկային պարտավորությունը հաշվանցում է այն և միայն այն դեպքում, եթե՝

ա) ունի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք հաշվանցելու ընթացիկ հարկային ակտիվները՝ ընթացիկ հարկային պարտավորությունների դիմաց, և՝

բ) հետաձգված հարկային ակտիվը և հետաձգված հարկային պարտավորությունը վերաբերում են շահութահարկին, որը զանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից՝

I. նույն հարկատուից (հարկվող միավորից), կամ՝

II. տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կա՛մ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվները՝ գուտ հիմունքով, կա՛մ իրացնել ակտիվները և մարել պարտավորությունները միաժամանակ՝ յուրաքանչյուր ապագա ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում ակնկալվում է հետաձգված հարկային պարտավորությունների և ակտիվների զգալի գումարների մարում կամ փոխհատուցում:

3.19. Ակտիվների արժեզրկում

3.19.1. Սույն բաժնում նշված մոտեցումները կիրառվում են բոլոր ակտիվների արժեզրկումը (*արժեզրկումից կորուստ*)՝ այն գումարը, որով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա փոխհատուցվող գումարը.

փոխհատուցվող գումար՝ ակտիվի վաճառքի գուտ գնից և օգտագործման արժեքից առավելագույնը.

օգտագործման արժեք՝ դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերի ներկա (զեղչված) արժեքը, որոնց առաջացումն ակնկալվում է ակտիվի շարունակական օգտագործումից և օտարումից՝ նրա օգտակար ծառայության վերջում.

վաճառքի գուտ գին՝ այն գումարը, որը կարելի է ստանալ ակտիվի վաճառքից իրազեկ և պատրաստական կողմերի միջև «պարզած ձեռքի հեռավորության» գործարքում՝ հանած օտարման ծախսումները) հաշվառելիս, բացառությամբ՝

ա) պաշարների (ՀՀՀՀՍ 2 «Պաշարներ» ստանդարտ),

բ) կառուցման պայմանագրերից առաջացող ակտիվների (ՀՀՀՀՍ 11 «Կառուցման պայմանագրեր» ստանդարտ),

գ) հետաձգված հարկային ակտիվների (ՀՀՀՀՍ 12 «Շահութահարկ» ստանդարտ),

դ) աշխատակիցների հատուցումներից առաջացող ակտիվների (ՀՀՀՀՍ 19 «Աշխատակիցների հատուցումներ» ստանդարտ),

ե) ֆինանսական ակտիվների, որոնք ներառված են ՀՀՀՀՍ 32 «Ֆինանսական գործիքներ. բացահայտումը և

ներկայացումը» ստանդարտի գործողության ոլորտում, և՛

զ) իրական արժեքով չափվող ներդրումային գույքի (<<<<< 40 «Ներդրումային գույք» ստանդարտ):

3.19.2. Հիվանդանոցը յուրաքանչյուր հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գնահատում է, թե առկա՞ է, արդյոք, որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված լինել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ գոյություն ունի, ապա հիվանդանոցը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

3.19.3. Գնահատելիս, թե առկա՞ է, արդյոք, որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված լինել, հիվանդանոցը պետք է դիտարկի առնվազն հետևյալ հայտանիշները՝

Տեղեկատվության արտաքին աղբյուրները

ա) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում ակտիվի շուկայական արժեքը նվազել է զգալիորեն ավելի մեծ չափով, քան կանկալվել որոշակի ժամանակ անցնելու կամ սովորական օգտագործման արդյունքում:

բ) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում տեղի են ունեցել կամ մոտ ապագայում տեղի կունենան կազմակերպության համար անբարենպաստ հետևանք ունեցող նշանակալի փոփոխություններ այն տեխնոլոգիական, շուկայական, տնտեսական կամ իրավական միջավայրում, որտեղ գործում է այդ հիվանդանոցը, կամ այն շուկայում, որի համար նախատեսված է տվյալ ակտիվը:

գ) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում շուկայական տոկոսադրույքները կամ ներդրումների շուկայական այլ հատուցադրույքները (*հատուցադրույք*՝ գործունեությունից ստացված շահույթը հարաբերած գործունեությունում օգտագործված ակտիվների կամ ներդրումների արժեքին (արտահայտված տոկոսներով)) աճել են, և հավանական է, որ այդ աճը կազդի գեղչման դրույքների վրա, որոնք կիրառվում են ակտիվի օգտագործման արժեքը հաշվարկելիս, և էականորեն կնվազեցնի ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

դ) հաշվետու կազմակերպության գուտ ակտիվների հաշվեկշռային արժեքն ավելի մեծ է, քան նրա շուկայական կապիտալացումը (*շուկայական կապիտալացում*՝ ընկերության արժեքն է՝ որոշված որպես նրա շրջանառության մեջ գտնվող բաժնետոմսերի քանակի և դրանց ընթացիկ շուկայական արժեքի արտադրյալ):

Տեղեկատվության ներքին աղբյուրները

ե) վկայություն կա ակտիվի բարոյական մաշվածության կամ ֆիզիկական վնասվածության վերաբերյալ:

զ) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում տեղի են ունեցել կամ, ակնկալվում է, որ մոտ ապագայում տեղի կունենան հիվանդանոցի համար անբարենպաստ հետևանք ունեցող նշանակալի փոփոխություններ ակտիվի ներկա կամ ակնկալվող օգտագործման աստիճանի (ինտենսիվության) և եղանակի մեջ: Այս փոփոխությունները ներառում են ծրագրեր՝ ակտիվը նախապես ակնկալվող ամսաթվից շուտ օտարելու կամ այն գործառնությունն ընդհատելու կամ վերակառուցելու վերաբերյալ, որին պատկանում է այդ ակտիվը, և՛

է) ներքին հաշվետվական համակարգը վկայում է, որ ակտիվի տնտեսական ցուցանիշներն ավելի ցածր են, կամ կլինեն ավելի ցածր, քան ակնկալվում էր:

3.19.4. Ակտիվի օգտագործման արժեքի գնահատումը ներառում է հետևյալ քայլերը՝

ա) դրամական միջոցների ապագա ներհոսքերի և արտահոսքերի գնահատումը, որոնք առաջանալու են ակտիվի շարունակական օգտագործումից և նրա վերջնական օտարումից,

բ) նշված դրամական միջոցների ապագա հոսքերի նկատմամբ ընդունելի (տեղին) գեղչման դրույքի կիրառումը:

3.19.5. Օգտագործման արժեքը չափելիս՝

ա) դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսումները հիմնվում են պատճառաբանված և օժանդակող ենթադրությունների վրա, որոնք ներկայացնում են ղեկավարության լավագույն գնահատականն այն տնտեսական պայմանների վերաբերյալ, որոնք գոյություն կունենան ակտիվի մնացորդային օգտակար ծառայության ընթացքում: Առավել մեծ կարևորություն է տրվում արտաքին վկայություններին,

բ) դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսումները հիմնվում են ամենավերջին ֆինանսական նախահաշիվների (ծրագրերի) վրա, որոնք հաստատվել են ղեկավարության կողմից: Նախահաշիվների (ծրագրերի) վրա հիմնված կանխատեսումներն ընդգրկում են առավելագույնը հինգ տարվա ժամանակաշրջան, եթե հնարավոր չէ հիմնավորել ավելի երկար ժամանակաշրջանի ընդգրկումը, և՛

գ) դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսումները, որոնք վերաբերում են ամենավերջին ֆինանսական նախահաշիվներով (ծրագրերով) նախատեսված ժամանակաշրջաններից հետո ընկած ժամանակաշրջաններին, գնահատվում են ֆինանսական նախահաշիվների (ծրագրերի) վրա հիմնված կանխատեսումների էքստրապոլիացիայի միջոցով՝ հետագա տարիների համար օգտագործելով կայուն կամ նվազող աճի տեմպը, եթե հնարավոր չէ հիմնավորել ավելացող աճի տեմպը: Օգտագործվող աճի տեմպը չի գերազանցում երկարաժամկետ աճի միջին տեմպին՝ այն արտադրանքների, արտադրության ձյուղերի կամ երկրի (երկրների) համար, որտեղ գործում է կազմակերպությունը, կամ այն շուկաների համար, որտեղ ակտիվն օգտագործվում է, եթե հնարավոր չէ հիմնավորել ավելի բարձր տեմպ:

3.19.6. Դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատումները պետք է ներառեն՝

ա) ակտիվի շարունակական օգտագործումից առաջացող դրամական միջոցների կանխատեսումները:

բ) դրամական միջոցների արտահոսքերի կանխատեսումները, որոնք անհրաժեշտաբար առաջանում են ակտիվի շարունակական օգտագործումից՝ դրամական միջոցների ներհոսքեր ապահովելու նպատակով (ներառյալ ակտիվն օգտագործման համար նախապատրաստելու նպատակով դրամական միջոցների արտահոսքերը), և որոնք կարող են պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով ուղղակիորեն վերագրվել կամ բաշխվել տվյալ ակտիվին, և՛

գ) դրամական միջոցների գուտ հոսքերը, եթե այդպիսիք կան, որոնք ստացվելու են (կամ վճարվելու են) ակտիվի օտարման դիմաց՝ նրա օգտակար ծառայության ավարտին:

3.19.7. Դրամական միջոցների ապագա հոսքերը գնահատվում են՝ հաշվի առնելով ակտիվի ընթացիկ վիճակը:

Դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատումները չեն ներառում դրամական միջոցների գնահատված ապագա ներհոսքներն ու արտահոսքերը, որոնց առաջացումն ակնկալվում է՝

ա) ապագա վերակառուցումից, որի իրականացման պարտավորությունը կազմակերպությունը դեռևս չի ստանձնել, կամ՝

բ) ապագա կապիտալ բնույթի ծախսումներից, որոնք բարելավելու կամ կատարելագործելու են ակտիվն այնպես, որ գերազանցվելու են ակտիվի սկզբնապես գնահատված նորմատիվային ցուցանիշները:

3.19.8. Դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատումները չեն ներառում

ա) ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների ներհոսքերը կամ արտահոսքերը, և՛

բ) շահութահարկի գծով մուտքերը կամ վճարումները:

3.19.9. Ակտիվի օտարման դիմաց՝ նրա օգտակար ծառայության ավարտին ստացվելիք (կամ վճարվելիք) դրամական միջոցների գուտ հոսքերի գնահատված մեծությունը հավասար է այն գումարին, որը հիվանդանոցն ակնկալում է ստանալ ակտիվի օտարումից՝ իրագել և պատրաստակամ կողմերի միջև «պարզած ձեռքի հեռավորության» գործարքում՝ օտարման գնահատված ծախսումները հանելուց հետո:

3.19.10. Ձեռնման դրույքը (դրույքները) այն դրույքն (դրույքներն) է՝ առանց հաշվի առնելու հարկման ազդեցությունը, որն արտացոլում է դրամի արժեքը ժամանակի մեջ, ինչպես նաև տվյալ ակտիվին հատուկ ռիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները: Ձեռնման դրույքը (դրույքները) չի արտացոլում այն ռիսկերը, որոնց գծով դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատումներն արդեն ճշգրտվել են:

3.19.11. Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև նրա փոխհատուցվող գումարն այն և միայն այն դեպքում, եթե ակտիվի փոխհատուցվող գումարն ավելի փոքր է նրա հաշվեկշռային արժեքից: Այդ նվազումն իրենից ներկայացնում է արժեզրկումից կորուստ:

3.19.12. Արժեզրկումից կորուստն անմիջապես ճանաչվում է որպես ծախս ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը, համաձայն Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների, հաշվառվում է վերագնահատված արժեքով (օրինակ՝ համաձայն ՀՀՀՀՍ 16 «Հիմնական միջոցներ» ստանդարտի թույլատրելի այլընտրանքային մոտեցման): Վերագնահատված ակտիվի արժեզրկումից ցանկացած կորուստ դիտվում է որպես վերագնահատումից արժեքի նվազում՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման այդ ստանդարտի:

3.19.13. Երբ արժեզրկումից կորստի գնահատված գումարն ավելի մեծ է, քան նույն ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը, ապա հիվանդանոցը ճանաչում է պարտավորություն այն և միայն այն դեպքում, եթե դա պահանջվում է Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներով:

3.19.14. Արժեզրկումից կորստի ճանաչումից հետո ապագա ժամանակաշրջանների համար ակտիվի գծով մաշվածության (ամորտիզացիայի) հաշվեգրումը ճշգրտվում է՝ ակտիվի վերանայված հաշվեկշռային արժեքի և մնացորդային արժեքի (եթե այդպիսին գոյություն ունի) տարբերությունը նրա մնացորդային օգտակար ծառայության ընթացքում պարբերաբար բաշխելու նպատակով:

3.19.15. Եթե առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված լինել, ապա փոխհատուցվող գումարը գնահատվում է առանձին ակտիվի համար: Եթե հնարավոր չէ գնահատել առանձին ակտիվի փոխհատուցվող գումարը, հիվանդանոցը որոշում է այն դրամաստեղծ միավորի (*դրամաստեղծ միավոր*) ակտիվների փոքրագույն որոշելի (իդենտիֆիկացվող) խումբ, որը շարունակական օգտագործումից առաջացնում է դրամական միջոցների ներհոսքեր, որոնք մեծապես անկախ են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքերից) փոխհատուցվող գումարը, որին պատկանում է տվյալ ակտիվը (ակտիվի դրամաստեղծ միավոր):

3.19.16. Եթե ակտիվի կամ ակտիվների խմբի մատուցած ծառայությունների համար գոյություն ունի գործող շուկա, ապա այդ ակտիվը կամ ակտիվների խումբը դիտարկվում է որպես դրամաստեղծ միավոր, եթե նույնիսկ այդ ծառայությունն ամբողջությամբ կամ մասամբ օգտագործվում է ներքին նպատակների համար: Եթե դա այդպես է, ապա պետք է օգտագործվի ղեկավարության՝ ծառայության ապագա շուկայական գների լավագույն գնահատականը՝

ա) երբ, այդ դրամաստեղծ միավորի օգտագործման արժեքը որոշելու համար գնահատվում են դրամական միջոցների այն ապագա ներհոսքերը, որոնք վերաբերում են այդ ծառայության՝ ներքին նպատակների համար օգտագործմանը, և՛
բ) երբ, հաշվետու կազմակերպության այլ դրամաստեղծ միավորների օգտագործման արժեքը որոշելու համար գնահատվում են դրամական միջոցների այն ապագա արտահոսքերը, որոնք վերաբերում են այդ ծառայության՝ ներքին նպատակների համար օգտագործմանը:

3.19.17. Նույն ակտիվի կամ նմանատիպ ակտիվների դրամաստեղծ միավորը որոշվում է հետևողականորեն՝ մի ժամանակաշրջանից մյուսը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ փոփոխությունը հիմնավորված է:

3.19.18. Դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը պետք է որոշվի այն եղանակին համահունչ, որով որոշվում է դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը:

3.19.19. Դրամաստեղծ միավորի արժեզրկված լինելն ստուգելիս՝ հիվանդանոցը որոշում է, թե արդյո՞ք ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչվել է տվյալ դրամաստեղծ միավորին վերաբերող (մասամբ կամ ամբողջությամբ) գուղվիլ: Եթե դա այդպես է, ապա հիվանդանոցը՝

ա) անցկացնում է «վարից վեր» ստուգում, այսինքն, հիվանդանոցը՝

I. որոշում է, թե արդյո՞ք գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը կարող է պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով բաշխվել քննարկվող դրամաստեղծ միավորին, և՛

II. ապա համեմատում է քննարկվող դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը նրա հաշվեկշռային արժեքի հետ (ներառյալ այդ միավորին բաշխված գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը, եթե այդպիսին գոյություն ունի) և ճանաչի արժեզրկումից կորուստ՝ 3.17.21-րդ կետի պահանջների համաձայն:

Հիվանդանոցն անցկացնում է «վարից վեր» ստուգման երկրորդ փուլը, նույնիսկ եթե գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը հնարավոր չէ պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով բաշխել քննարկվող դրամաստեղծ միավորին, և՛

բ) եթե «վարից վեր» ստուգումն անցկացնելիս հիվանդանոցը չի կարող գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով բաշխել քննարկվող դրամաստեղծ միավորին, ապա այն անցկացնում է նաև «վերից վար» ստուգումը, այսինքն, հիվանդանոցը՝

I. որոշում է այն փոքրագույն դրամաստեղծ միավորը, որը ներառում է քննարկվող դրամաստեղծ միավորը և որին պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով կարող է բաշխվել գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը (ավելի խոշոր

դրամաստեղծ միավոր), և՛

11. ապա համեմատում է այս՝ ավելի խոշոր դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը նրա հաշվեկշռային արժեքի հետ (ներառյալ այդ միավորին բաշխված գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը) և ճանաչում է արժեզրկումից կորուստ՝ 3.19.21-րդ կետի պահանջների համաձայն:

3.19.20. Դրամաստեղծ միավորի արժեզրկված լինելն ստուգելիս հիվանդանոցը որոշում է բոլոր այն կորպորատիվ ակտիվները (*կորպորատիվ ակտիվներ*)՝ այն ակտիվները, բացառությամբ գուղվիլի, որոնք նպաստում են և քննարկվող դրամաստեղծ միավորի, և այլ դրամաստեղծ միավորների կողմից դրամական միջոցների ապագա հոսքերի առաջացմանը, որոնք վերաբերում են (մասամբ կամ ամբողջովին) քննարկվող դրամաստեղծ միավորին: Ապա որոշված յուրաքանչյուր կորպորատիվ ակտիվի համար հիվանդանոցը կիրառում է 3.19.19-րդ կետը, այսինքն՝

ա) եթե կորպորատիվ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը կարող է պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով բաշխվել քննարկվող դրամաստեղծ միավորին, հիվանդանոցը կիրառում է միայն «վարից վեր» ստուգումը, և՛

բ) եթե կորպորատիվ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի կարող պատճառաբանված և հետևողական հիմունքով բաշխվել քննարկվող դրամաստեղծ միավորին, հիվանդանոցը կիրառում է և՛ «վարից վեր», և՛ «վերից վար» ստուգումները:

3.19.21. Դրամաստեղծ միավորի գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է այն և միայն այն դեպքում, եթե նրա փոխհատուցվող գումարն ավելի փոքր է հաշվեկշռային արժեքից: Դրամաստեղծ միավորի գծով արժեզրկումից կորուստը, այդ միավորի ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը նվազեցնելու նպատակով, բաշխվում է հետևյալ հերթականությամբ՝

ա) նախ՝ դրամաստեղծ միավորին բաշխված գուղվիլին (եթե այդպիսին գոյություն ունի), և՛

բ) ապա՝ դրամաստեղծ միավորի այլ ակտիվներին՝ համամասնական հիմունքով՝ հիմք ընդունելով այդ միավորի յուրաքանչյուր ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը:

Հաշվեկշռային արժեքի այդ նվազեցումները դիտվում են որպես առանձին ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստ և ճանաչվում են 3.19.12-րդ կետի համաձայն:

3.19.22. Արժեզրկումից կորուստները 3.19.21-րդ կետի համաձայն բաշխելիս՝ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցման արդյունքում չպետք է փոքր լինի, քան հետևյալ մեծություններից առավելագույնը՝

ա) նրա վաճառքի գույնը (եթե այն հնարավոր է որոշել),

բ) նրա օգտագործման արժեքը (եթե այն հնարավոր է որոշել), և՛

գ) գրո:

Արժեզրկումից կորուստի գումարը, որն այլապես բաշխվելու էր այդ ակտիվին, պետք է համամասնական հիմունքով բաշխվի միավորի այլ ակտիվներին:

3.19.23. Հիվանդանոցը յուրաքանչյուր հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գնահատում է, թե առկա՞ է, արդյոք, որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվի գծով նախորդ տարիներին ճանաչված արժեզրկումից կորուստը հնարավոր է, որ այլևս գոյություն չունի կամ նվազել է: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ գոյություն ունի, ապա հիվանդանոցը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

3.19.24. Գնահատելիս, թե առկա՞ է, արդյոք, որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվի գծով նախորդ տարիներին ճանաչված արժեզրկումից կորուստը հնարավոր է, որ այլևս գոյություն չունի կամ նվազել է, հիվանդանոցը դիտարկում է առնվազն հետևյալ հայտանիշները՝

Տեղեկատվության արտաքին աղբյուրներ՝

ա) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում ակտիվի շուկայական արժեքն զգալիորեն աճել է,

բ) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում տեղի են ունեցել կամ մոտ ապագայում տեղի կունենան կազմակերպության համար բարենպաստ հետևանք ունեցող նշանակալի փոփոխություններ այն տեխնոլոգիական, շուկայական, տնտեսական կամ իրավական միջավայրում, որտեղ գործում է հիվանդանոցը, կամ այն շուկայում, որի համար նախատեսված է տվյալ ակտիվը,

գ) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում շուկայական տոկոսադրույքները կամ ներդրումների շուկայական այլ հատուցադրույքները նվազել են, և հավանական է, որ այդ նվազումը կազդի գեղջման դրույքների վրա, որոնք կիրառվում են ակտիվի օգտագործման արժեքը հաշվարկելիս և էականորեն կմեծացնի ակտիվի փոխհատուցվող գումարը,

Տեղեկատվության ներքին աղբյուրներ՝

դ) տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում տեղի են ունեցել կամ ակնկալվում է, որ մոտ ապագայում տեղի կունենան հիվանդանոցի համար բարենպաստ հետևանք ունեցող նշանակալի փոփոխություններ ակտիվի ներկա կամ ակնկալվող օգտագործման աստիճանի (ինտենսիվության) և եղանակի մեջ: Այս փոփոխությունները ներառում են կապիտալ բնույթի ծախսումներ, որոնք բարելավելու կամ կատարելագործելու են ակտիվն այնպես, որ գերազանցվեն ակտիվի՝ սկզբնապես գնահատված տնտեսական ցուցանիշները, կամ այն գործառնությունն ընդհատելու կամ վերակառուցելու պարտականությունը, որին պատկանում է այդ ակտիվը, և՛

ե) ներքին հաշվետվական համակարգը վկայում է, որ ակտիվի տնտեսական ցուցանիշներն ավելի բարձր են կամ կլինեն ավելի բարձր, քան ակնկալվում էր:

3.19.25. Ակտիվի գծով նախորդ տարիներին ճանաչված արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է այն և միայն այն դեպքում, եթե, սկսած այն պահից, երբ վերջին անգամ ճանաչվել էր արժեզրկումից կորուստ կամ հակադարձվել էր արժեզրկումից կորուստը, տեղի են ունեցել փոփոխություններ ակտիվի փոխհատուցվող գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Եթե դա այդպես է, ապա ակտիվի հաշվեկշռային արժեքն ավելացվում է մինչև նրա փոխհատուցվող գումարը: Այս ավելացումն իրենից ներկայացնում է արժեզրկումից կորուստի հակադարձում:

3.19.26. Արժեզրկումից կորուստի հակադարձման հետևանքով ակտիվի ավելացած հաշվեկշռային արժեքը չպետք է գերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլիներ (առանց համապատասխան ամորտիզացիայի) կամ

մաշվածությամբ), եթե նախորդ տարիներին այդ ակտիվի գծով ճանաչված չլինեք արժեգրկումից կորուստ:

3.19.27. Ակտիվի գծով արժեգրկումից կորստի հակադարձումն անմիջապես ճանաչվում է որպես եկամուտ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը, համաձայն Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման մեկ այլ ստանդարտի, հաշվառվում է վերագնահատված արժեքով (օրինակ՝ համաձայն ՀՀՀՀՄ 16 «Հիմնական միջոցներ» ստանդարտի թույլատրելի այլընտրանքային մոտեցման): Վերագնահատված ակտիվի արժեգրկումից կորստի ցանկացած հակադարձում պետք է դիտվի որպես վերագնահատումից արժեքի աճ՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների:

3.19.28. Արժեգրկումից կորստի հակադարձումը ճանաչելուց հետո ապագա ժամանակաշրջանների համար ակտիվի գծով մաշվածության (ամորտիզացիայի) հաշվեգրումը ճշգրտվում է՝ ակտիվի վերանայված հաշվեկշռային արժեքի և մնացորդային արժեքի (եթե այդպիսին գոյություն ունի) տարբերությունը նրա մնացորդային օգտակար ծառայության ընթացքում պարբերաբար բաշխելու նպատակով:

3.19.29. Դրամաստեղծ միավորի գծով արժեգրկումից կորստի հակադարձումը՝ այդ միավորի ակտիվների հաշվեկշռային արժեքն ավելացնելու նպատակով, բաշխվում է հետևյալ հերթականությամբ՝

ա) նախ՝ ակտիվներին, բացի գուդվիլից՝ համամասնական հիմունքով՝ հիմք ընդունելով այդ միավորի յուրաքանչյուր ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը, և՝

բ) ապա՝ դրամաստեղծ միավորին բաշխված գուդվիլին (եթե այդպիսին գոյություն ունի), եթե բավարարվում են պարագրաֆ 3.19.30-րդ կետի պահանջները:

Հաշվեկշռային արժեքների այդ ավելացումները դիտվում են որպես առանձին ակտիվների գծով արժեգրկումից կորստի հակադարձում և ճանաչվում են պարագրաֆ 3.19.27-րդ կետի համաձայն:

3.19.30. Դրամաստեղծ միավորի գծով արժեգրկումից կորստի հակադարձումը 3.19.29-րդ կետի համաձայն բաշխելիս՝ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չպետք է մեծ լինի, քան հետևյալ մեծություններից նվազագույնը՝

ա) նրա փոխհատուցվող գումարը (եթե այն հնարավոր է որոշել), և՝

բ) հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինեք (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե այդ ակտիվի գծով նախորդ տարիներին ճանաչված չլինեք արժեգրկումից կորուստ:

Արժեգրկումից կորստի հակադարձման գումարը, որն այլապես բաշխվելու էր այդ ակտիվին, համամասնական հիմունքով բաշխվում է միավորի այլ ակտիվներին:

3.19.31. Որպես պարագրաֆ 3.19.25-րդ կետի պահանջների բացառություն՝ գուդվիլի գծով ճանաչված արժեգրկումից կորուստը չի հակադարձվում հետագա ժամանակաշրջանում, բացառությամբ, երբ՝

ա) արժեգրկումից կորստի պատճառ է հանդիսացել բացառիկ բնույթի յուրահատուկ արտաքին իրադարձություն, որի կրկնվելն ապագայում չի ակնկալվում, և՝

բ) հետագայում տեղի են ունեցել արտաքին իրադարձություններ, որոնք վերացրել են այդ իրադարձության ազդեցությունը:

3.20. Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցող դեպքեր

3.20.1. Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցող դեպքերն այն բարենպաստ և ոչ բարենպաստ դեպքերն են, որոնք տեղի են ունենում հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի և այն ամսաթվի միջև ընկած ժամանակաշրջանում, երբ ֆինանսական հաշվետվությունները վավերացվում (ստորագրվում) են ներկայացնելու (օրենսդրությամբ սահմանված հասցեներով) համար: Տարբերակվում է դեպքերի երկու տեսակ՝

ա) դեպքեր, որոնք հաստատում են հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գոյություն ունեցող պայմանները (իրավիճակը) (*հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցող ճշգրտող դեպքեր*), և՝

բ) դեպքեր, որոնք ցույց են տալիս հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո առաջացած պայմանները (իրավիճակը) (*հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցող չճշգրտող դեպքեր*):

3.20.2. Հիվանդանոցը ճշգրտում է իր ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները՝ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցած ճշգրտող դեպքերն արտացոլելու նպատակով:

3.20.3. Հիվանդանոցը չի ճշգրտում իր ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները՝ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցած չճշգրտող դեպքերն արտացոլելու նպատակով:

3.20.4. Եթե շահաբաժիններն առաջադրվում կամ հայտարարվում են հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո, հիվանդանոցը չի ճանաչում այդ շահաբաժինները որպես պարտավորություն՝ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ:

3.21. Ֆինանսական վարձակալություն

3.21.1. Որպես վարձակալ հիվանդանոցը հաշվապահական հաշվեկշռում ֆինանսական վարձակալությունը (*ֆինանսական վարձակալություն*)՝ վարձակալության տեսակ է, որի դեպքում վարձակալին են փոխանցվում ակտիվի սեփականության հետ կապված գրեթե բոլոր ռիսկերն ու օգուտները: Սեփականության իրավունքը կարող է ի վերջո փոխանցվել կամ չփոխանցվել՝ ճանաչվում է որպես ակտիվ և պարտավորություն այն գումարով, որը վարձակալության սկզբում հավասար է վարձակալված գույքի իրական արժեքին կամ վարձակալական նվազագույն վճարների (*նվազագույն վարձավճարներ*)՝ այն վճարներն են, որոնք վարձակալության ընթացքում վարձակալից պահանջվում կամ կարող են պահանջվել (առանց պայմանական ռենտաների, ծառայությունների արժեքի և հարկերի, որոնք պետք է վճարվեն վարձատուի կողմից և փոխհատուցվեն նրան), ինչպես նաև՝

ա) վարձակալի դեպքում՝ վարձակալի կամ նրա հետ կապված կողմի երաշխավորած ցանկացած գումար.

բ) վարձատուի դեպքում՝ ներքոթվարկյալ անձանցից որևէ մեկի կողմից վարձատուին երաշխավորված ցանկացած

մնացորդային արժեք՝

I. վարձակալի,

II. վարձակալի հետ կապված կողմի, կամ՝

III. անկախ երրորդ կողմի, որը ֆինանսապես ի վիճակի է բավարարել այդ երաշխիքները:

Այնուամենայնիվ, եթե վարձակալը հնարավորություն ունի տվյալ ակտիվը գնելու այն գնով, որն սպասվում է, որ բավականաչափ ցածր կլինի գնման անսաթվի իրական արժեքից և եթե վարձակալության սկզբում արդեն բավականաչափ հաստատ է, որ այդ հնարավորությունը կիրառործվի, ապա նվազագույն վարձակալական վճարները ներառում են վարձակալության ժամկետի ընթացքում վճարման ենթակա նվազագույն վճարները և գնման այդ հնարավորությունն իրագործելու համար պահանջվող վճարը ներկա արժեքին, եթե վերջինս ավելի ցածր է: Նվազագույն վարձավճարների ներկա արժեքի հաշվարկման ժամանակ գեղջման գործակից է հանդիսանում վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը (*վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույք*)՝ գեղջման այն դրույքն է, որը վարձակալության սկզբի դրությամբ ապահովում է, որպեսզի նվազագույն վարձակալական վճարների և չերաշխավորված մնացորդային արժեքի հանրագումարի ներկա (գեղջված) արժեքը հավասարվի վարձակալված ակտիվի իրական արժեքին, եթե այն հնարավոր է որոշել: Իսկ եթե հնարավոր չէ՝ ապա օգտագործվում է հիվանդանոցի (վարձակալի) լրացուցիչ (հավելյալ) փոխառության տոկոսադրույքը (*վարձակալի լրացուցիչ (հավելյալ) փոխառության տոկոսադրույք*)՝ այն տոկոսադրույքն է, որը վարձակալը ստիպված կլինի վճարել նույնատիպ վարձակալության դիմաց կամ, եթե դա հնարավոր չէ որոշել՝ այն դրույքն է, որը վարձակալության սկզբում վարձակալը կստանձնեք նույն ժամկետով և նույն ապահովությամբ փոխառու միջոցներ ձեռք բերելու համար՝ տվյալ ակտիվի գնման նպատակով:

3.21.2. Վարձավճարները բաշխվում են ֆինանսական վճարի և չվճարված պարտավորությունների նվազեցման միջև: Ֆինանսական վճարը վարձակալության ժամկետի ընթացքում ըստ ժամանակաշրջանների բաշխվում է այնպես, որպեսզի ստացվի հաստատուն պարբերական տոկոսադրույք յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանի պարտավորության մնացորդի նկատմամբ:

3.21.3. Ֆինանսական վարձակալությունն առաջացնում է մաշվածության ծախսումներ՝ մաշվող (ամորտիզացվող) ակտիվների գծով, ինչպես նաև ֆինանսական ծախսեր՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի համար: Վարձակալված մաշվող (ամորտիզացվող) ակտիվների մաշվածության հաշվարկման քաղաքականությունը համապատասխանում է սեփական ակտիվների մաշվածության հաշվարկման քաղաքականությանը, իսկ մաշվածության (ամորտիզացիայի) հաշվարկը կատարվում է համաձայն ՀՀՀՀՍ 16 «Հիմնական միջոցներ» և ՀՀՀՀՍ 38 «Ոչ նյութական ակտիվներ» ստանդարտների: Եթե չկա բավարար համոզվածություն, որ հիվանդանոցը (վարձակալը) վարձակալության ժամկետի վերջում ձեռք է բերելու սեփականության իրավունքը, ապա ակտիվն ամբողջովին ամորտիզացվում է հետևյալ երկու ժամկետներից առավել կարճի ընթացքում՝ վարձակալության ժամկետի կամ օգտակար ծառայության ժամկետի:

3.22. Գործառնական վարձակալություն

3.22.1. Գործառնական վարձակալությունը ֆինանսական վարձակալություն չհանդիսացող վարձակալություն է, այսինքն՝ այնպիսի վարձակալություն է, որի դեպքում վարձակալին չեն փոխանցվում վարձակալված ակտիվի սեփականության հետ կապված գրեթե բոլոր ռիսկերն ու օգուտները:

3.22.2. Գործառնական վարձակալության տրված ակտիվները ճանաչվում են վարձատուի հաշվեկշռում:

3.22.3. Որպես վարձակալ, գործառնական վարձակալության գծով վարձավճարները վարձակալության ժամկետի ընթացքում ճանաչվում են որպես ծախսում՝ գծային հիմունքով, եթե մեկ այլ սիստեմատիկ հիմունք ավելի լավ չի ներկայացնում ակտիվի օգտագործումից օգուտների ստացման ժամանակային գրաֆիկը:

3.22.4. Որպես վարձատու, վարձակալական եկամուտը (բացառությամբ մատուցված ծառայությունների գծով եկամուտներից) վարձակալության ժամկետի ընթացքում ճանաչվում է գծային հիմունքով, եթե մեկ այլ սիստեմատիկ հիմունք ավելի լավ չի ներկայացնում վարձակալության տրված ակտիվներից օգուտների ստացման ժամանակային գրաֆիկը: Սկզբնական ուղղակի ծախսումները, որոնք հատուկ կատարվել են գործառնական վարձակալությունից եկամուտ վաստակելու նպատակով, հետաձգվում և բաշխվում են վարձակալության ժամկետի ընթացքում վարձակալական եկամտի ճանաչմանը համամասնորեն:

3.23. Պետական շնորհների հաշվառումը

3.23.1. Պետական շնորհները (*պետական շնորհներ*)՝ պետության կողմից միջոցների փոխանցման ձևով կազմակերպությանը տրվող օգնություն է՝ անցյալում կամ ապագայում կազմակերպության գործառնական գործունեությանը վերաբերող որոշակի պայմանների դիմաց) բացառում են պետական օգնության այն ձևերը, որոնք չեն կարող հիմնավորված կերպով արժևորվել, ինչպես նաև պետության հետ գործարքները, որոնք չեն կարող առանձնացվել կազմակերպության բնականոն առևտրային գործարքներից:

պետություն՝ կառավարությունն է, համապատասխան գերատեսչությունները, պետական մարմինները, տեղական ինքնակառավարման մարմինները:

պետական օգնություն՝ պետության կողմից իրականացվող միջոցառում է, որի նպատակն է տնտեսական արտոնությունների տրամադրումը յուրաքանչյուր կազմակերպությանը կամ որոշակի չափանիշներ բավարարող մի շարք կազմակերպություններին: Պետական օգնությունը չի ներառում այն արտոնությունները, որոնք տրվում են միայն անուղղակիորեն՝ առևտրային գործունեության ընդհանուր պայմաններին նպաստող միջոցառումների ձևով, ինչպիսիք են որոշակի (օրինակ՝ զարգացող) շրջաններում ենթակառուցվածքների ապահովումը կամ մրցակիցների նկատմամբ առևտրային սահմանափակումների կիրառումը:

ակտիվներին վերաբերող շնորհներ՝ պետական շնորհներ են, որոնց հիմնական պայմանն այն է, որ շնորհ ստացող կազմակերպությունը պետք է գնի, կառուցի կամ այլ կերպ ձեռք բերի երկարաժամկետ ակտիվներ:

եկամուտներին վերաբերող շնորհներ՝ պետական այլ շնորհներ են, որոնք չեն վերաբերում ակտիվներին, ներառյալ ոչ դրամային շնորհները, ճանաչվում և չափվում են իրենց իրական արժեքով այն դեպքերում, երբ կա հիմնավորված երաշխիք, որ՝

ա) հիվանդանոցը կատարելու է դրան կից պայմանները, և՛

բ) շնորհներն ստացվելու են:

3.23.2. Պետական շնորհները ճանաչվում են որպես եկամուտ սիստեմատիկ հիմունքով այն ժամանակաշրջաններում, որոնց ընթացքում դրանք փոխհատուցում են համապատասխան ծախսումները, որոնց համար ստացվել են այդ շնորհները և դրանք ուղղակիորեն չեն կրեդիտագրվում սեփական կապիտալին: Օրինակ՝ ամորտիզացվող (մաշվող) ակտիվներին վերաբերող շնորհները ճանաչվում են որպես եկամուտ այն հաշվետու ժամանակաշրջանների ընթացքում և այն համամասնություններով, ըստ որոնց հաշվարկվում է այդ ակտիվների մաշվածությունը:

3.23.3. Պետական շնորհը, որը հատկացվում է հիվանդանոցին՝ ի հատուցում արդեն կրած ծախսերի կամ վնասների, կամ որպես շտապ ֆինանսական օգնություն՝ առանց հետագա համապատասխան ծախսումներ կրելու, ճանաչվում է որպես եկամուտ այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ այն դառնում է ստացման ենթակա գումար (դեբիտորական պարտք):

3.23.4. Երբեմն որոշակի պայմանների չկատարման դեպքում պետական շնորհները դառնում են վերադարձման ենթակա: Պետական շնորհը, որը դառնում է վերադարձման ենթակա, հաշվառման մեջ արտացոլվում է որպես հաշվառման գնահատումների վերանայում:

Եկամուտներին վերաբերող շնորհների վերադարձումն առաջին հերթին կատարվում է տվյալ շնորհի հետ կապված չմարված հետաձգված (դեռևս եկամուտ չճանաչված) կրեդիտային մնացորդի հաշվին: Այնքանով, որքանով վերադարձման ենթակա գումարը գերազանցում է այդպիսի հետաձգված կրեդիտային մնացորդը, կամ եթե հետաձգված կրեդիտային մնացորդ չկա, ապա վերադարձումն անմիջապես ճանաչվում է որպես ծախս:

Ակտիվին վերաբերող շնորհների վերադարձումն արտացոլվում է հետաձգված եկամուտների կրճատման միջոցով՝ վերադարձման գումարի չափով: Երբ հետաձգված եկամտի մեծությունը չի բավարարում շնորհի վերադարձումը, չբավարարող մասի չափով այն ճանաչվում է որպես ծախս:

3.23.5. Ընկերության ստացած շնորհները (անհատույց միջոցները), որոնք չեն հանդիսանում պետական շնորհներ, հաշվառվում են սույն բաժնում նշված մոտեցումներին համապատասխան՝ համաձայն 1.7-րդ կետի:

3.24. Պահուստներ, պայմանական պարտավորություններ, պայմանական ակտիվներ

3.24.1. Հիվանդանոցը ճանաչում է պահուստ (պահուստ՝ անորոշ ժամկետով կամ գումարով պարտավորություն):

Պարտավորություն՝ կազմակերպության ներկա պարտականությունը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, որի մարումը (կատարումը), ակնկալվում է, որ կհանգեցնի կազմակերպությունից տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսքի:

Պարտավորեցնող դեպք՝ դեպք, որը հանգեցնում է իրավական կամ կառուցողական պարտականության, որի մարումից (կատարումից) խուսափելու ոչ մի իրատեսական այլընտրանք կազմակերպությունը չունի:

Իրավական պարտականություն՝ պարտականություն, որը բխում է՝

ա) պայմանագրից (բացահայտորեն նշված լինելու կամ անուղղակիորեն պայմանագրի դրույթներից հետևելու միջոցով),

բ) օրենսդրությունից, կամ՝

գ) օրենքների այլ գործադրումներից:

Կառուցողական պարտականություն՝ պարտականություն, որը բխում է կազմակերպության գործողություններից, որտեղ՝

ա) անցյալի փորձով, իրապարակված քաղաքականությամբ կամ բավականաչափ որոշակի ընթացիկ հայտարարությամբ կազմակերպությունը ցույց է տվել այլ կողմերին, որ ստանձնելու է որոշակի պարտականություններ, և՛

բ) որպես արդյունք, կազմակերպությունն այդ կողմերից մի մասի շրջանում ստեղծել է հիմնավորված ակնկալիք, որ նա կատարելու է նշված պարտականությունները, երբ՝

ա) ունի ներկա պարտականություն (իրավական կամ կառուցողական)՝ որպես անցյալ դեպքերի (պարտավորեցնող դեպք) արդյունք,

բ) հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, և՛

գ) պարտականության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

3.24.2. Այն դեպքերում (օրինակ՝ դատավարության ընթացքում), երբ հստակ չէ, թե արդյո՞ք հիվանդանոցն ունի ներկա պարտականություն, թե՛ ոչ, ենթադրվում է, որ անցյալ դեպքը հանգեցրել է ներկա պարտականության, եթե ավելի հավանական է, քան՝ ոչ, որ ներկա պարտականությունը հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գոյություն ունի:

3.24.3. Պահուստ ճանաչված գումարն իրենից ներկայացնում է հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ ներկա պարտականությունը մարելու համար պահանջվող ծախսումների լավագույն գնահատականը:

3.24.4. Պահուստի չափման ժամանակ օգտագործվում են հետևյալ մոտեցումները՝

ա) պահուստի լավագույն գնահատականը որոշելու համար հաշվի է առնվում այն ռիսկերը և անորոշությունները, որոնք անխուսափելիորեն ի հայտ են գալիս բազմաթիվ դեպքերում և պարագաներում,

բ) եթե ժամանակի մեջ դրամի արժեքի փոփոխության ազդեցությունն էական է, ապա պահուստի գումարն իրենից ներկայացնում է այն ծախսումների ներկա (զեղչված) արժեքը, որոնք ակնկալվում է, որ կպահանջվեն այդ պարտականությունը մարելու համար,

գ) ապագա դեպքերը, որոնք կարող են ազդեցություն թողնել պարտավորությունը մարելու համար պահանջվող գումարի վրա, արտացոլվում են պահուստում, եթե բավականաչափ անկողմնակալ վկայություն կա, որ դրանք ի հայտ են գալու,

դ) ակտիվների ակնկալվող օտարումից շահույթները չպետք է հաշվի առնվեն պահուստը չափելիս:

3.24.5. Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պահուստները վերանայվում են և ճշգրտվում՝ արտացոլելու համար ընթացիկ լավագույն գնահատականը: Եթե այլևս հավանական չէ, որ պարտավորությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, ապա պահուստը հակադարձվում է:

3.24.6. Եթե պահուստը ճանաչվել է ներկա (գեղջված) արժեքով, ապա պահուստի հաշվեկշռային արժեքը յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանում ավելացվում է՝ արտացոլելու համար ժամանակի անցնելու փաստը: Այդ ավելացումը ճանաչվում է որպես տոկոսային ծախս:

3.24.7. Պահուստն օգտագործվում է միայն այն ծախսումների դիմաց, որոնց գծով այդ պահուստն սկզբնապես ճանաչվել էր:

3.24.8. Ապագա գործառնական վնասների գծով պահուստներ չի ճանաչվում: Ապագա գործառնական վնասների ակնկալիքը հայտանիշ է այն բանի, որ գործառնությանը պատկանող որոշակի ակտիվներ կարող են արժեզրկված լինել: Այսպիսի դեպքում հիվանդանոցն ստուգում է ակտիվների արժեզրկված լինելը՝ համաձայն ՀՀՀՀՍ 36 «Ակտիվների արժեզրկում» ստանդարտի:

3.24.9. Անբարենպաստ պայմանագրի գծով ներկա պարտականությունը ճանաչվում և չափվում է որպես պահուստ: Անբարենպաստ պայմանագիրն այնպիսի պայմանագիր է, որով նախատեսված պարտականությունները կատարելու անխուսափելի ծախսումները գերազանցում են այդ պայմանագրից ակնկալվող ստացվելիք տնտեսական օգուտները:

3.24.10. Հիվանդանոցը չի ճանաչում պայմանական ակտիվը (*պայմանական պարտավորություն*)

ա) *հնարավոր պարտականություն*՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, որի գոյությունը հաստատվելու է միայն մեկ կամ ավելի ապագա անորոշ դեպքերի տեղի ունենալով կամ չուներնալով, որոնք ամբողջովին չեն վերահսկվում կազմակերպության կողմից, կամ՝

բ) ներկա պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, որը, սակայն, չի ճանաչվում հետևյալ պատճառներով I. հավանական չէ, որ այդ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, կամ՝

II. պարտականության գումարը չի կարող չափվել բավարար արժանահավատությամբ և պայմանական պարտավորությունը (*պայմանական ակտիվ*)՝ հնարավոր ակտիվ՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, որի գոյությունը հաստատվելու է միայն մեկ կամ ավելի ապագա անորոշ դեպքերի տեղի ունենալով կամ չուներնալով, որոնք ամբողջովին չեն վերահսկվում կազմակերպության կողմից):

3.25. Արժեքորոշման և ֆինանսական արդյունքների որոշման ժամանակաշրջան

3.25.1. Արժեքորոշման և ֆինանսական արդյունքների որոշման ժամանակաշրջան է համարվում՝ հաշվետու ամսվա վերջը:

IV. ՀՈՐԿԱՅԻՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐՎԱԾ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԸ

4.1. Հիմնական միջոցներ

4.1.1. Հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է գործունեության մեջ օգտագործվող և մաշվածքի ենթակա հիմնական միջոցների՝ «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածի 2-րդ կետով սահմանված օգտակար ծառայության ժամանակահատվածի համաձայն հաշվարկված մաշվածության գումարի չափով՝

ա) շենքերի, շինությունների համար՝ 20 տարի (տարեկան 5 տոկոս դրույթաչափով),

բ) հաշվողական և համակարգչային տեխնիկայի համար՝ 1 տարի (տարեկան 100 տոկոս դրույթաչափով),

գ) այլ հիմնական միջոցների համար՝ 5 տարի (տարեկան 20 տոկոս դրույթաչափով),

դ) մինչև 50 հազար արժողությամբ հիմնական միջոցների համար՝ 1 տարի (տարեկան 100 տոկոս դրույթաչափով):

4.2. Ոչ նյութական ակտիվներ

4.2.1. Հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է ճանաչված ոչ նյութական ակտիվների՝ ֆինանսական հաշվառման մեջ ընդունված օգտակար ծառայության համաձայն հաշվարկված ամորտիզացիոն գումարի չափով՝

ա) համակարգչային ծրագրեր՝ 5 տարի,

բ) լիցենզիաների համար՝ 5 տարի,

գ) հողամասի օգտագործման իրավունքի համար՝ 99 տարի,

դ) այլ ոչ նյութական ակտիվների համար՝ 5 տարի,

բայց ոչ ավելի ոչ նյութական ակտիվի իրավաբանորեն ամրագրված օգտագործման ժամանակահատվածից:

4.3. Դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքեր

4.3.1. Հարկվող շահույթի որոշման նպատակով հիվանդանոցը ձևավորում է դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ (պահուստաֆոնդ), անհուսալի է ճանաչում և դուրս գրում դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը՝ ՀՀ կառավարության 2002 թ. դեկտեմբերի 19-ի N-2052-Ն որոշման համաձայն:

4.3.2. Հարկվող շահույթի որոշման նպատակով դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստի (պահուստաֆոնդի) ձևավորումը և հակադարձումը, դեբիտորական կամ կրեդիտորական պարտքի անհուսալի ճանաչումը և դուրսգրումը չի վերաբերում հաշվապահական հաշվեկշռում ճանաչման նպատակով դեբիտորական կամ կրեդիտորական պարտքերի և դրանց անհավաքագրելիության չափմանը, հաշվապահական հաշվեկշռից դուրսգրմանը

(ապաճանաչմանը) և ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություններում համապատասխան եկամուտ կամ ծախս ներառելուն (ճանաչելուն):

4.4. Այլ հոդվածներ

4.4.1. Այլ դեպքերում շահութահարկը որոշելիս հաշվառումն իրականացվում է ֆինանսական հաշվառման մեթոդաբանության ընտրված տարբերակներով, եթե «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքով չեն նախատեսվում դրանց կիրառման առանձնահատկությունները:

V. ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԵՎ ՎԱՐՈՒՄԸ

5.1. Հաշվապահական հաշվառման մասին օրենսդրության պահանջներին համապատասխան հաշվապահական հաշվառման կազմակերպման պատասխանատվությունը կրում է հիվանդանոցի գործադիր մարմնի ղեկավարը՝ տնօրենը:

5.2. Տնօրենը պարտավոր է՝

- ա) սահմանել կազմակերպության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը.
- բ) սահմանել տնտեսական գործառնությունների նկատմամբ իրականացվող վերահսկողության կարգը.
- գ) ապահովել հաշվապահական հաշվառում վարելը, ֆինանսական հաշվետվություններ կազմելը և ներկայացնելը:

5.3. Հիվանդանոցի գլխավոր հաշվապահն ապահովում է տնտեսական գործառնությունների վերահսկումը և արտացոլումը հաշվապահական հաշվառման մեջ և համապատասխան տեղեկատվության տրամադրումը սահմանված ժամկետներում և անձանց՝ փաստաթղթաշրջանառության սխեմայով:

5.4. Տնօրենը և գլխավոր հաշվապահը (սահմանված դեպքերում՝ նաև այլ պաշտոնատար անձինք) ստորագրում են ապրանքանյութական արժեքների ու դրամական միջոցների ստացման, բացթողման, ինչպես նաև հաշվարկային, վարկային և այլ համանման պարտավորությունների համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթերը:

5.5. Հաշվապահական հաշվառումը հիվանդանոցում իրականացվում է կազմակերպության հաշվապահական ծառայության կողմից:

5.6. Կազմակերպությունը վարում է ֆինանսական, ինքնարժեքի, կառավարչական և հարկային հաշվառում:

5.7. Կազմակերպությունում հաշվապահական հաշվառումը վարվում է

----- եղանակով:
(մեմորիալ մայր-մատյանային եղանակ, մեմորիալ-օրդերային եղանակ, օրագիր-օրդերային եղանակ)

5.8. Կազմակերպությունը գույքի, պարտավորությունների և տնտեսական գործառնությունների հաշվառումը վարում է՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի ոլորտում պետական կառավարման լիազոր մարմնի կողմից սահմանված կարգի համաձայն:

5.9. Հաշվապահական հաշվառման և հաշվետվությունների տվյալների արժանահավատության ապահովման նպատակով կազմակերպությունն իրականացնում է ակտիվների և պարտավորությունների գույքագրում՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի ոլորտում պետական կառավարման լիազոր մարմնի կողմից սահմանված կարգի համաձայն:

5.10. Հաշվապահական ծառայության կառուցվածքը, աշխատողների թվաքանակը և ծառայության յուրաքանչյուր աշխատակցի գործառնությունները սահմանվում են կազմակերպության ներքին կանոններով և պաշտոնական հրահանգներով:

5.11. Գույքի պահպանման, ֆինանսատնտեսական գործունեության օրինականության և նպատակահարմարության ապահովման, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման տվյալների արժանահավատության ապահովման նպատակով հիվանդանոցում ստեղծված է ներտնտեսական վերահսկողության համակարգ (հաշվապահական հաշվառման վարման գործառնությունների բաժանում, հիվանդանոցի յուրաքանչյուր աշխատողի պատասխանատվության սահմանում, խիստ հաշվառման բլանկների օգտագործում, արժեքների պահպանման կազմակերպում, ուղղումների իրականացման արարողակարգի սահմանում, աշխատողների որակավորման բարձրացում, ներքին աուդիտի ծառայության կազմակերպում):

5.12. Կառավարչական հաշվետվությունները կազմվում և ներկայացվում են այդ հաշվետվությունների կազմման և ներկայացման ներքին կանոնադրության համաձայն:

**Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար**

Մ. Թովուզյան

Հավելված N 2
ՀՀ կառավարության 2003 թվականի
սեպտեմբերի 4-ի N 1156-Ն որոշման

Ու Ղ Ե Ց ՈՒ Յ Ց

**ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀՍԿԻԶ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ (ՀՍԿԻԶՆԵՐԻ) ԿԱՄ ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԻԴԻՏԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

Սույն ուղեցույցի նպատակն է համակողմանիորեն վերլուծել հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների (այսուհետ՝ հիվանդանոց) ֆինանսատնտեսական գործունեությունը և պարզել ՀՀ օրենսդրության պահանջներին համապատասխան պետական գրանցման, պետական միջոցների նպատակային և

արդյունավետ օգտագործման, դրամական միջոցների և ապրանքանյութական արժեքների պահպանման, հաշվետվական տվյալների արժանահավատության, հաշվապահական հաշվառման վարման և տնտեսական գործունեությունը ՀՀ օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացնելու և այլ հարցերը:

Ստուգմամբ ընդգրկվող հիմնական հարցերն են՝

1. Հիվանդանոցների գործունեության ոլորտը

Անհրաժեշտ է վերլուծել հիվանդանոցների ստեղծման համար հիմք հանդիսացող նորմատիվային փաստաթղթերը, որոնցով որոշվել է հիվանդանոցների հիմնական նպատակը և խնդիրները, նրա գործառնությունները, եկամուտների գոյացման աղբյուրները և ֆինանսատնտեսական գործունեությունը բնութագրող այլ տվյալներ, հիվանդանոցների կազմակերպարավական տեսակը, պետական գրանցումը, փաստացի գործունեության համապատասխանությունը հաստատված կանոնադրությանը և այլ նորմատիվային փաստաթղթերի պահանջներին:

2. Հիվանդանոցների ֆինանսական վիճակի վերլուծությունը

2.1. Ուսումնասիրել եկամուտների հիմնական աղբյուրները և ծավալները, ձևավորված ծախսերը և ֆինանսական արդյունքները, հիվանդանոցների արտադրական ցուցանիշներն ըստ գործունեության առանձին տեսակների: Արտացույցի դրանց շեղման պատճառները և կատարել համապատասխան հետևություններ:

2.2. Անհրաժեշտ է գնահատել հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում հաշվապահական և գուտ շահույթի ցուցանիշների դինամիկան, հաշվարկել ցուցանիշների շեղումները և բացահայտել դրանց վրա փոփոխությունը

- իրացման գնի փոփոխությունը.
- իրացված ծառայությունների ծավալի փոփոխությունը.
- իրացված ծառայությունների կառուցվածքային տեղաշարժերը.
- միավոր ծառայության ինքնարժեքի փոփոխությունները.
- վարչական ծախսերի փոփոխությունը.
- իրացման ծախսերի փոփոխությունը:

Կարևորվում է նաև շահութաբերության շեմի որոշումը, որը իրենից ներկայացնում է ինքնաժախսածածկման կետը, իրացման այն ծավալը, որի դեպքում հիվանդանոցների համախառն շահույթը հավասարվում է հաստատուն ծախսերին:

3. Նախորդ ստուգման արդյունքներով տրված հանձնարարականների կատարումը

3.1. Ֆինանսատնտեսական գործունեության գծով նախորդ ստուգումը, ում կողմից և երբ է իրականացվել, ստուգմամբ ինչ ժամանակահատված է ընդգրկվել: Ինչ խախտումներ և սխալներ են արձանագրվել նախորդ ստուգմամբ: Արձանագրված խախտումների վերացման ուղղությամբ ինչ միջոցներ են ձեռնարկվել և որոնք են ուղղվել:

4. Դրամարկղի և դրամական գործառնությունների ստուգումը

Անհրաժեշտ է ստուգել՝

4.1. Դրամարկղ կանխիկ դրամի մուտքագրման և դրամարկղից գումարի դուրս գրման (ելքագրման) համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթերի առկայությունն ու հիմնավորվածությունը, անհրաժեշտ ստորագրությունների առկայությունը, ինչպես նաև կատարված ծախսերի արդյունավետությունը:

4.2. Դրամարկղային գրքի վարման ճշտությունը:

4.3. Դրամական միջոցների հաշվառման վիճակի, դրամարկղային գործառնությունների իրականացման և դրանց նկատմամբ սահմանափակումների, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների տվյալների ճշտությունը:

Անհրաժեշտ է պարզել, թե դրամարկղային գործարքներն իրականացնելիս կազմակերպությունը պահպանել է արդյոք «Դրամարկղային գործառնությունների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջները: Մասնավորապես՝

4.3.1. Բանկից ստացված կանխիկ դրամը ենթակա է մուտքագրման հիվանդանոցների դրամարկղ՝ առնվազն կանխիկ դրամը բանկային հաշվից հանելու օրվան հաջորդող օրը,

4.3.2. Դրամարկղից ելքագրված կանխիկ դրամը ենթակա է մուտքագրման հիվանդանոցների բանկային հաշիվներ՝ առնվազն կանխիկ դրամը դրամարկղից հանելու օրվան հաջորդող օրը,

4.3.3. Անհրաժեշտ է իրականացնել կանխիկ դրամով վճարումների նկատմամբ գործող սահմանափակումների վերաբերյալ հետևողական ստուգումներ:

«Դրամարկղային գործառնությունների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է կանխիկ դրամով վճարումների նկատմամբ սահմանափակում՝

ա) ապրանքների, ծառայությունների, աշխատանքների միանվագ գնման դեպքում դրանց դիմաց կանխիկ դրամով վճարման գումարի առավելագույն չափը՝

Սահմանափակման կիրառման ամսաթիվը (սկսած)	Սահմանափակման մեծությունը (դրամ)
01.07.2003 թ.	500000
01.01.2004 թ.	300000
01.01.2005 թ.	100000

բ) մեկ ամսվա ընթացքում ապրանքների (հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ակտիվների), ծառայությունների, աշխատանքների գնումների դիմաց կանխիկ դրամով վճարման գումարի առավելագույն չափը՝

Սահմանափակման կիրառման ամսաթիվը (սկսած)	Սահմանափակման մեծությունը (մլն դրամ)
01.01.2003 թ.	5000000
01.01.2004 թ.	3000000
01.01.2005 թ.	1000000

Նշված սահմանափակումների կիրառման իմաստով կանխիկ դրամով վճարում են համարվում գնման դիմաց կատարված բոլոր վճարումները՝ ներառյալ կանխավճարները, առհաշիվ տրված կանխիկ դրամի հաշվին կատարվող վճարումները:

Նշված սահմանափակումները չեն տարածվում աշխատավարձի, դրան հավասարեցված վճարումների, նպաստների, կենսաթոշակների և այլ համանման վճարումների, գործուղման նպատակով կատարվող վճարումների, ներկայացուցչական ծախսերի դիմաց կատարվող վճարումների, ֆիզիկական անձանց հետ կնքված գրավոր քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համաձայն հիվանդանոցների մատուցված ծառայությունների և հիվանդանոցների համար կատարված աշխատանքների դիմաց կատարվող վճարումների, կառավարության կողմից սահմանված չափաքանակներով պետական հատուկ նշանակության ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների դիմաց վճարումների, ինչպես նաև կառավարության սահմանած դեպքերում անհետաձգելի վճարումներ կատարելու անհրաժեշտության առկայության դեպքում կատարվող վճարումների վրա:

4.4. Բանկային քաղվածքներում արտացոլված կանխիկ գումարների հետ դրամարկղ մուտքագրված գումարների համապատասխանությունը և դրանց հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը:

4.5. Այլ հաշիվներից դրամարկղ մուտքագրված գումարների հիմնավորվածությունը և դրանց հաշվապահական ձևակերպման ճշտությունը՝ հանդգվելով, որ տվյալ կրեդիտագրված հաշվում այն արտացոլված է անալիտիկ հաշվառումով:

4.6. Դրամարկղից ելքագրված գումարներին համապատասխան սկզբնական փաստաթղթերի առկայությունը և դրանց հիմնավորվածությունը:

4.7. Ըստ անալիտիկ դեբետային հաշիվների՝ դրամարկղից ելքագրված գումարների հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը:

4.8. Դրամական միջոցների ստուգման ժամանակ բանկի քաղվածքներում արտացոլված տվյալներն առանձնակի ուշադրությամբ պետք է համեմատվեն համապատասխան հաշիվների տվյալների հետ և պարզվեն բանկից ստացված գումարների մուտքագրման ամբողջականությունը:

4.9. Ստուգման ընթացքում դրամարկղի գույքագրումը պարտադիր է, որը պետք է կատարվի մեկ անգամ: Գույքագրման ժամկետը որոշվում է ստուգողի կողմից: Դրամարկղի ստուգման արդյունքները ձևակերպվում է առանձին ակտով, որն ստորագրվում է ստուգողի, հիվանդանոցների գլխավոր հաշվապահի և գանձապահի կողմից:

4.10. Գանձապահի հետ նյութական պատասխանատվության վերաբերյալ կնքված պայմանագրի առկայությունը:

4.11. Հիվանդանոցների ղեկավարի պարտականությունները կանխիկ դրամի պահպանման գործում,

4.11.1. Հիվանդանոցների դրամարկղում (դրամարկղներում) պահվող արժեքների պահպանման, ինչպես նաև փոխադրման անվտանգության ապահովությունը, եթե հիվանդանոցների կառավարման համապատասխան մարմնի որոշմամբ այդ պատասխանատվությունը չի դրված այլ անձի վրա,

4.11.2. Գանձապահի պարտականությունները կանխիկ դրամի պահպանման գործում,

4.11.3. Գանձապահի կողմից կանխիկ դրամի ընդունումը (մուտքագրումը) հիվանդանոցների դրամարկղ և բացթողնումը (ելքագրումը) հիվանդանոցների դրամարկղից:

5. Բանկային գործառնությունների ստուգումը

Անհրաժեշտ է ստուգել՝

5.1. Բանկերում բացված հաշվարկային, ընթացիկ, արժութային և այլ հաշիվների առկայությունը և քանակը:

5.2. Բանկային փոխանցումներով կատարված գործառնությունների արժանահավատությունն ու նպատակայնությունը:

5.3. Սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերի առկայությունը և համապատասխանությունը բանկերի քաղվածքներին, բանկային փաստաթղթերի վրա բանկի նշումների առկայությունը և դրանց ճշգրիտ արտացոլումը հաշվապահական ձևակերպումներով:

5.4. Առկա են արդյոք նպատակային վարկերի և բյուջետային փոխատվությունների ստացման փաստեր, ինչ նպատակով են դրանք ստացվել:

5.5. Ստուգել այդ ծախսման օրինականությունը, նպատակայնությունը և տնտեսական արդյունավետությունը: Կան արդյոք փաստեր այդ գումարների ոչ նպատակային ծախսման վերաբերյալ:

6. Առհաշիվ գումարների ստուգումը

Անհրաժեշտ է ստուգել՝

6.1. Տնտեսական կարիքների և ծառայողական գործուղումների համար միջոցների ծախսման ճշտությունը և նպատակայնությունը:

6.2. Առհաշիվ գումարների հատկացման համար ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի պահանջների պահպանումը: Թույլ են տրվել արդյոք առհաշիվ գումարի ավանսային հատկացում այնպիսի անձանց, որոնք տվյալ հիվանդանոցներում

չեն աշխատում, ինչպես նաև կրկնակի գումարների հատկացում այնպիսի անձանց, որոնք դեռևս չեն ներկայացրել համապատասխան հաշվետվություններ նախկինում ստացված գումարների ծախսման մասին:

6.3. Առիաշիվ անձանց կողմից կանխավճարային հաշվետվությունները ժամանակին ներկայացնելը և ծախսերը հաստատող փաստաթղթերի առկայությունը:

- Ստուգման առարկա պետք է դառնան՝
- կանխավճարային հաշվետվությունները,
- կանխավճարային հաշվետվությունների գրանցամատյանը,
- աշխատողներին գործուղելու վերաբերյալ հրամանները,
- ներկայացուցչական ծախսերի նախահաշիվը,
- ներկայացուցչական ծախսերի նախահաշիվը հաստատելու հրամանը:

7. Հաստիքացուցակը, աշխատավարձը, պարգևատրումը, հավելավճարը, կոլեկտիվ պայմանագրի պայմանների պահպանումը

Անհրաժեշտ է հիվանդանոցներում ստուգել՝

7.1. Գործադիր մարմնի ձևավորումը, վերջինիս լիազորությունները, իրավասություններն ու պարտականությունները՝ կապված աշխատավարձի վարձատրության հետ, ինչպես նաև ծախսերի փոխհատուցումների վճարման կարգն ու պայմանները: Հիվանդանոցի կողմից հաստատված հաստիքային ցուցակի, պաշտոնային դրույքաչափերի և ծախսերի նախահաշիվի առկայությունը, ինչպես նաև կատարված ծախսերի համապատասխանությունը հաստատված նախահաշիվին:

7.2. Աշխատակիցներին տրված նյութական խրախուսման հիմնավորվածությունը: Հիվանդանոցների ղեկավարության հետ կնքված պայմանագրի պայմանների պահպանումը:

7.3. Հաշվարկավճարային կարգագրերի (տեղեկագրերի) կազմման և արդյունքների ամփոփման ճշտությունը, ավանդադրված աշխատավարձի գումարների վճարումները:

7.4. Աշխատավարձի գումարների նախատեսված ժամկետներում վճարումը, աշխատավարձի հաշվարկման և վճարման տեղեկագրերի կազմման ճշտությունը: Ընտրանքային կարգով կատարել աշխատավարձի ցուցակների հանրագումարների ստուգում:

7.5. Աշխատակիցների գծով փոխհատուցելի բացակայությունների մասով պարտավորությունների հաշվարկման, ձևակերպման և վճարման ճշտությունները:

8. Հաշվարկների վիճակը

8.1. Հիվանդանոցների ֆինանսական հաշվետվություններում և հաշվարկներում ՀՀ պետական բյուջեի և կենսաթոշակային հիմնադրամի հանդեպ պարտավորությունների արտացոլման ճշտությունը՝ պարտավորությունների համապատասխանությունն այդ մարմինների հետ կազմված փոխադարձ հաշվարկների ակտերին:

8.2. Մատակարարների ու գնորդների հետ հաշվարկների վիճակը, դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերի արժանահավատությունը:

8.3. Ստուգման ժամանակ անհրաժեշտ է պարզել ապրանքանյութական արժեքների ձեռքբերման համար կատարված վճարումների հիմնավորվածությունը և ձեռքբերման անհրաժեշտությունը:

8.4. Կնքված պայմանագրերում կիրառվող գների համապատասխանությունը տվյալ պահին գործող շուկայական գներին:

8.5. Տնտեսական գործառնությունների ճշգրիտ արտացոլումը հաշվառման մեջ և պարտավորությունները չկատարելու հետևանքով առաջացած տույժերի ու տուգանքների հաշվառման ու հաշվապահական ձևակերպման ճշտությունը:

8.7. Գույքի ձեռքբերման և օտարման հետ կապված խոշոր, իսկ շահագրգռվածության առկայության դեպքում գործարքների կնքման վերաբերյալ ընկերության կողմից ընդունված որոշումների կատարումը և ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանումը:

8.8. Այլ կազմակերպությունների հետ փոխադարձ պարտավորությունների հաշվարկների ճշտությունը: Հիմնավորվածության համար անհրաժեշտ է իրականացնել փոխադարձ ստուգումներ (ընտրանքային)՝ հիմք ընդունելով կողմերի միջև կազմված փոխադարձ ակտերը, սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը (հաշիվ-ապրանքագրերը, ամփոփագրերը, վճարման հանձնարարականները և այլն):

8.9. Պետք է ստուգել կնքված ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը (վճարման պայմանները), պարզել պատվիրատուների իրական պարտքի չափը (գույքագրման արդյունքներով), ինչպես է վարվում՝ ըստ պատվիրատուների, անալիտիկ հաշվառումը, հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անալիտիկ հաշվառման տվյալների համապատասխանությունը սինթետիկ հաշվառման տվյալներին:

9. Հիմնական միջոցներ, ոչ նյութական ակտիվների և պաշարների հաշվառման ճշտությունը

Անհրաժեշտ է ստուգել՝

9.1. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության սահմանված մեթոդների, հիմունքների և ընթացակարգերի կիրառման ճշտությունը:

9.2. Օգտագործման ժամկետից կախված ամորտիզացիայի հաշվարկման, արժեզրկումից կորուստների ճանաչման և հետևաբար հաշվեկշռային արժեքի որոշման ճշտությունը:

9.3. Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների անալիտիկ հաշվառումը՝

- հիմնական միջոցները հաշվառվում են ըստ միավորների⁶, թե՛ ոչ,
- յուրաքանչյուր միավորի համար տրվել է արդյո՞ք գույքային համար, թե՛ ոչ:

9.4. Հիմնական միջոցների ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման գրքերի, հաշվառման գույքային քարտերի, ընդունման և շահագործման հանձնման, ներքին տեղափոխման, դուրսգրման ակտերի և այլ Ձև ՀՄ-երի գրառումների ճշտությունը:

9.5. Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների վերագնահատման արդյունքների ճշգրիտ արտացոլումը:

9.6. Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների օտարման, իրացման գործարքների, դրանց վաճառքի դեպքում մեկնարկային գնի որոշման և հաշվապահական հաշվառման մեջ դրանց ձևակերպման ճշտությունը:

9.7. Անհատույց ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձևակերպման ճշտությունը:

9.8. Վարձակալված հիմնական միջոցների հաշվառման ճշտությունը:

9.9. Վարձակալությամբ տրված հիմնական միջոցների հաշվառման ճշտությունը:

9.10. Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գույքագրման արդյունքների հիման վրա բացահայտված շեղումների հաշվառման ճշտությունը:

9.11. Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության հաշվարկման ժամանակ հիվանդանոցների կողմից ընդունված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությամբ նախատեսված ամորտիզացիոն ժամկետների կիրառման ճշտությունը:

9.12. Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրման ամբողջականությունը և դուրսգրման ճշտությունը:

Պաշարների գծով պետք է պարզել՝

9.13. Հիվանդանոցների պահեստներում և բաժանմունքներում պաշարների շարժի կազմակերպման և հաշվառման վիճակը:

9.14. Պահեստի պաշարների դուրսգրումը և դրանց արտացոլումը պաշարներ ստացող նյութական պատասխանատու անձանց հաշվետվություններում:

9.15. Պակասորդների և հափշտակումների հետևանքով առաջացած պաշարների դուրսգրման, մեղավոր անձանց հայտնաբերման ու հաշվառման ճշտությունը:

9.16. Պաշարների արժեքի նվազման դեպքում տրված հաշվապահական ձևակերպումների և դրանց հիմնավորվածության ճշտությունը:

10. Հիվանդանոցների կանոնադրական կապիտալի ձևավորման և փոփոխության, պահուստային կապիտալի կազմավորման և օգտագործման, չբաշխված շահույթի բաշխման (չծածկված վնասի) հաշվառումը

Այս բաժնում ընդգրկված հարցերի գծով առաջնահերթ կարգով անհրաժեշտ է ստուգել հիվանդանոցների կանոնադրական կապիտալի, պահուստային կապիտալի, չբաշխված շահույթի (չծածկված վնաս) հաշվառումը, շահույթների և վնասների բաշխման և տարեկան շահաբաժինների վճարման մասին ընդունված որոշումների կատարումը:

10.1. Կանոնադրական կապիտալ

• հիվանդանոցների կանոնադրական կապիտալի համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված չափին,

• «կանոնադրական կապիտալ» հաշվի մնացորդի համապատասխանությունը հիմնադիր փաստաթղթերում նշված

կանոնադրական կապիտալի մեծության հետ,

• կանոնադրական կապիտալում ներդրումների գծով հաշվարկների ճշտությունը,

• կանոնադրական կապիտալի փոփոխության օրենսդրական հիմքերի առկայությունը:

10.2. Պահուստային կապիտալ

• պահուստային կապիտալի ձևավորման և հաշվառման ճշտությունը,

• պահուստային կապիտալի օգտագործման ուղղությունները (հաշվեկշռային վնասների մարման կամ կանոնադրական կապիտալի ավելացման) և հաշվառման վիճակը:

10.3. Չբաշխված շահույթ (չծածկված վնաս)

• հիմնադիրների շահաբաժինների վճարման գծով պարտավորությունների հաշվառման ճշտությունը և հիմնավորվածությունը (բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի որոշում),

• չբաշխված շահույթից մասհանումներ իրականացնելու դեպքում հաշվառման ճշտությունը և հիմնավորվածությունը (բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի որոշում):

11. Ապրանքանյութական արժեքների գույքագրման ճշտությունը, ամբողջականությունը և գույքագրման արդյունքների ամփոփումը (համեմատական տեղեկագրերի կազմումը)

Անհրաժեշտ է՝

11.1. Հիվանդանոցների ակտիվների և պարտավորությունների պարտադիր գույքագրման կարգի պահանջների պահպանումը և գույքագրման արդյունքները հաշվապահական հաշվառման մեջ արտացոլելու ճշտությունը:

11.2. Նյութական արժեքների պակասորդների և փչացումներից կորուստների դուրսգրման հիմնավորվածությունը և ճիշտ հաշվառումը:

11.3. Առավել թանկարժեք սարքավորումների, գույքի և նյութական արժեքների գծով կատարել ընտրանքային գույքագրումներ:

11.4. Հիվանդանոցների հաշվապահական հաշվեկշռում հաշվառված և ճանապարհին գտնվող ապրանքանյութական արժեքների իսկությունը և հիմնավորվածությունը:

12. Հաշվապահական հաշվառումը

Անհրաժեշտ է ստուգել՝

12.1. Հիվանդանոցների կողմից մշակված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության առկայությունը և գործունեության ընթացքում վերջինիս պահանջների պահպանումը:

12.2. Հիվանդանոցների հաշվապահական հաշվառման համապատասխանությունը «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի, Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների, հաշվապահական հաշվառումը կանոնակարգող այլ իրավական ակտերի պահանջներին:

12.3. Սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերի, գրանցամատյանների և հաշվապահական հաշիվների ձևավորման ճշտությունը:

12.4. Անալիտիկ և սինթետիկ հաշվառման տվյալների համապատասխանությունը հիվանդանոցների հաշվապահական հաշվեկշռին, հաշվեկշռի կազմման ճշտությունը (արժանահավատությունը) և սահմանված ժամկետներում ներկայացումը:

13. Հիվանդանոցներում ֆինանսատնտեսական գործունեության նկատմամբ հսկողության կազմակերպման և իրականացման վիճակը: Ստուգումների կատարման արդյունքում ձեռնարկված միջոցառումները

13.1. Ուսումնասիրել հիվանդանոցների վերահսկիչ հանձնաժողովի (հսկիչի) կողմից կամ ներքին աուդիտորի կատարած ստուգումների ակտերը:

13.2. Հաշվապահական հաշվառման և հաշվետվության մեջ առանձին գործառույթների արտացոլման ճշտության և արժանահավատության վերաբերյալ կասկածների առկայության դեպքում կազմակերպել հանդիպակաց ստուգում՝ ներգրավելով համապատասխան մասնագետներին:

13.3. Ստուգումն իրականացվում է ընտրանքային կարգով (բացառությամբ դրամարկային և բանկային գործառույթների), իսկ ստուգվող հարցերի գծով խախտումներ հայտնաբերելու դեպքում իրականացվում է ամբողջական ստուգում:

«Հաստատում եմ»
_____ 200 թ.

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԻ ՀՍԿԻՉ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ (ՀՍԿԻՉՆԵՐԻ) ԿԱՍ ՆԵՐՔԻՆ ԱՈՒԴԻՏՈՐՆԵՐԻ _____ Թ. ԳՈՐԾՈՒՆԵՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

NN ը/կ	Հիմնական ցուցանիշը	Նախորդ տարվա փաստացի	Հաշվետու տարվա փաստացի	Ծանոթա- գրություն
1.	Հսկիչ հանձնաժողովների (հսկիչների) կամ ներքին աուդիտորների կողմից կատարված ստուգումների թիվը			
	նույն թվում			
	-սեփական նախաձեռնությամբ			
	-ժողովի կամ խորհրդի որոշմամբ			
	-ընկերության քվեարկող բաժնետոմսերի առնվազն 10 % սեփականատեր բաժնետիրոջ պահանջով			
2.	Ստուգումներով արձանագրված խախտումներ՝ ընդամենը (հազ.դրամ), այդ թվում՝			
	- ընկերությանը հասցված նյութական վնաս			
	- անօրինական դուրսգումներ, վճարումներ և ծախսեր			
	- փաստաթղթերով չհիմնավորված ծախսեր			
	- նախահաշվից ավել կատարված ծախսեր			
	- ոչ նպատակային ծախսեր			
	- անարդյունավետ ծախսեր			
	- աշխատանքների և (կամ) ծառայությունների հավելագումներ			
	- օրենսդրությամբ կամ պայմանագրով նախատեսված նորմերի խախտումներ			
	- գույքագրման արդյունքներով բացահայտված ավելցուկ (+) կամ պակասորդ (-)			
	նույն թվում			
	-հիմնական միջոցներ			
	-պաշարներ			
	-դրամական միջոցներ			
	- այլ խախտումներ			
3.	Ստուգումներով արձանագրված գումարներից փաստացի վերականգնվել է (հազ.դրամ)			

Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար

Ս. Թովույան

Հավելված N 3
ՀՀ կառավարության 2003 թվականի
սեպտեմբերի 4-ի N 1156-Ն որոշման

ՆՈՐ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆԻՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԶԵՆՆԱՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՀԻՆ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆՈՎ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄ ԿԱՐՈՂ ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՆԵՐԻ ՄՆԱՑՈՐԴՆԵՐԻ

I. ՆՈՐ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆԻՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Սույն մեթոդական ցուցումները կիրառվում են ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների համար ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության կողմից 1997 թ. դեկտեմբերի 22-ի N 529 հրամանով հաստատված կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանով (այսուհետ՝ հին հաշվային պլան) հաշվառում վարող հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների (այսուհետ՝ հիվանդանոց) հաշվապահական հաշիվների մնացորդների՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության կողմից 2000 թ. դեկտեմբերի 29-ի N 319 հրամանով հաստատված հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանի (այսուհետ՝ նոր հաշվային պլան) համապատասխան հաշիվներին փոխարկման համար:

1. Նոր հաշվային պլանին անցնելու կապակցությամբ հիվանդանոցները պետք է կատարեն հին հաշվային պլանով հաշիվների փակման և նոր հաշվային պլանով հաշիվների բացման գծով ձևակերպումներ: Այդպիսի ձևակերպումներ տրվում են անցման տարվա սկզբի դրությամբ հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյաններում հին հաշվային պլանով հաշիվների մնացորդների հիման վրա:

2. Հին հաշվային պլանից նորին անցումն իրականացվում է երկու փուլով: Առաջին փուլում կատարվում են լրացուցիչ ձևակերպումներ հին հաշվային պլանով՝ անհրաժեշտության դեպքում բացելով նոր ենթահաշիվներ: Երկրորդ փուլում հին հաշվային պլանի հաշիվների մնացորդները տեղափոխվում են նոր հաշվային պլանի համապատասխան հաշիվներ, ընդ որում, նոր հաշվային պլանում բացվում են փոխարկման հետ կապված նոր երկրորդ կարգի հաշիվներ 262 «Փոխարկման հետ կապված ծախսումներ» և 544 «Փոխարկման հետ կապված հետաձգված եկամուտներ»: Այս հաշիվների մնացորդները ձևաաչվում են ծախս և եկամուտ՝ նոր հաշվային պլանին անցումից անմիջապես հետո:

3. Առաջին փուլում կատարվող լրացուցիչ ձևակերպումներն ըստ հաշիվների հետևյալն են՝
ա) 12 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ» հաշիվ. փոքրարժեք առարկաների (մեկ տարուց ավելի ծառայության ժամկետ և մինչև 25 հազար դրամ արժեք ունեցող առարկաներ) մասով՝

Ղեկնաչ 01 «Հիմնական միջոցներ» հաշիվ

Կրեդիտ 12 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ» հաշվի 12-1 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ պահեստում» և 12-2 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ շահագործման մեջ» ենթահաշիվներ:

Շահագործման մեջ գտնվող արագամաշ առարկաների (մինչև մեկ տարի ծառայության ժամկետ ունեցող առարկաները՝ անկախ արժեքից) մասով՝

Ղեկնաչ 13 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաների մաշվածություն» հաշիվ

Կրեդիտ 12 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ» հաշվի 12-2 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ շահագործման մեջ» ենթահաշիվ (կուտակված մաշվածության չափով),

Ղեկնաչ 12-9 «Փոխարկման հետ կապված ծախսումներ փոքրարժեք և արագամաշ առարկաների գծով» ենթահաշիվ,
Կրեդիտ 12 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ» հաշվի 12-2 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ շահագործման մեջ» ենթահաշիվ (մնացորդային արժեքի չափով).

բ) 13 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաների մաշվածություն» հաշիվ. փոքրարժեք առարկաների մաշվածության մասով.

Ղեկնաչ 13 «Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաների մաշվածություն» հաշիվ

Կրեդիտ 02 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն» հաշիվ.

գ) 15 «Նյութերի մթերում և ձեռքբերում» հաշիվ.

Ղեկնաչ 15 «Նյութերի մթերում և ձեռքբերում» հաշիվ

Կրեդիտ 60 «Հաշվարկներ մատակարարների և կապալառուների հետ» հաշիվ:

Ձևակերպումը տրվում է ճշտանցման (ստորնոյի) եղանակով.

դ) 16 «Շեղումներ նյութերի արժեքից» հաշիվ.

Ղեքետ 10 «Նյութեր», 12 «Փոքրաթեք և արագամաշ առարկաներ պահեստում» հաշիվներ

Կրեդիտ 16 «Շեղումներ նյութերի արժեքից» հաշիվ.

Հաշվի մնացորդը կրեդիտային լինելու դեպքում ձևակերպումը տրվում է ճշտանցման (ստորնոյի) եղանակով).

ե) 30 «Ոչ կապիտալ աշխատանքներ» հաշիվ. հիմնական միջոցներին վերաբերող ժամանակավոր

տիտղոսացուցակային անավարտ շենքերի և կառույցների մասով`

Ղեքետ 08 «Կապիտալ ներդրումներ» հաշիվ

Կրեդիտ 30 «Ոչ կապիտալ աշխատանքներ» հաշիվ:

Մնացած ոչ կապիտալ աշխատանքների մասով`

Ղեքետ 23 «Օժանդակ արտադրություն» հաշիվ

Կրեդիտ 30 «Ոչ կապիտալ աշխատանքներ» հաշիվ:

զ) 36 «Անավարտ աշխատանքների կատարված փուլեր» հաշիվ.

Ղեքետ 62 «Հաշվարկներ գնորդների և պատվիրատուների հետ» հաշիվ

Կրեդիտ 36 «Անավարտ աշխատանքների կատարված փուլեր» հաշիվ.

է) 42 «Առևտրային հավելագին» հաշիվ.

Ղեքետ 42 «Առևտրային հավելագին» հաշվի «Մատակարարների զեղչը` տրանսպորտային լրացուցիչ ծախսերի հատուցման համար» ենթահաշիվ

Կրեդիտ 41 «Ապրանքներ» հաշիվ.

ը) 44 «Շրջանառության ծախսեր» հաշիվ.

Ղեքետ 41 «Ապրանքներ» հաշիվ

Կրեդիտ 44 «Շրջանառության ծախսեր» հաշիվ.

թ) 80 «Շահույթ և վնաս» հաշիվ.

Ղեքետ 66-9 «Վնասների գծով հետաձգված հարկային ակտիվ» հաշիվ

Կրեդիտ 80 «Շահույթ և վնաս» հաշիվ:

Սույն ձևակերպումը տրվում է այն դեպքում, երբ հիվանդանոցի հաշվեկշռում առկա են վնասներ, որոնց գծով ձանաչվում է հետաձգված հարկային ակտիվ (տես ՀՀՀՄ 12 «Շահութահարկ» ստանդարտը):

80 «Շահույթ և վնաս» հաշվում հաշվառվող վնասների մնացած մասով.

Ղեքետ 88 «Զբաղիչված շահույթ» հաշիվ

Կրեդիտ 80 «Շահույթ և վնաս» հաշիվ:

Միաժամանակ գրանցում է կատարվում նոր հաշվային պլանի արտահաշվեկշռային 945 «Զհատուցված հարկային վնաս» հաշվում.

ժ) 83 «Գալիք ժամանակաշրջանի եկամուտներ» հաշիվ. ստացված, բայց գալիք հաշվետու ժամանակաշրջաններին վերաբերող եկամուտների մասով.

Ղեքետ 83 «Գալիք ժամանակաշրջանի եկամուտներ» հաշիվ

Կրեդիտ 64 «Հաշվարկներ ստացված կանխավճարների գծով» հաշիվ:

4. Հին հաշվային պլանի հաշիվների մնացորդները տեղափոխվում են նոր հաշվային պլանի համապատասխան հաշիվներ` համաձայն ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված հաշվապահական թղթակցությունների, այսինքն` հին հաշվային պլանի բոլոր ակտիվային հաշիվները թղթակցում են նոր հաշվային պլանի համապատասխան հաշիվների հետ` կրեդիտով, իսկ պասիվային հաշիվները` դեբետով:

Ստացված նոր մնացորդների հիման վրա էլ հիվանդանոցները պետք է կազմեն համապատասխան հաշվապահական հաշվեկշիռ:

II. ՀԻՎԱՆՂԱՆՈՑՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌՈՒԹՅԱՆ ՀԻՆ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆԻՑ ՆՈՐ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆԻՆ ԱՆՑՆԵՆՈՒ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

Դ Ե Բ Ե Տ		Կ Բ Ե Դ Ի Տ	
Հաշվի համարը	Հաշվի անվանումը	Հաշվի համարը	Հաշվի անվանումը
111	Շահագործման մեջ գտնվող մաշվող հիմնական միջոցներ	01	Հիմնական միջոցներ
1111	Շենքեր		
1112	Կառուցվածքներ		
1113	Փոխանցող հարմարանքներ		
1114	Բժշկական սարքավորումներ		
1115	Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա		
1116	Տրանսպորտային միջոցներ		
1117	Արտադրատնտեսական գույք, տնտեսական գույք, գործիքներ		
1119	Այլ հիմնական միջոցներ		
113	Շահագործման մեջ չգտնվող հիմնական միջոցներ		
1131	Շենքեր		
1132	Կառուցվածքներ		

1133	Փոխանցող հարմարանքներ		
1134	Բժշկական սարքավորումներ		
1135	Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա		
1136	Տրանսպորտային միջոցներ		
1137	Արտադրատնտեսական գույք, տնտեսական գույք, գործիքներ		
1139	Այլ հիմնական միջոցներ		
115	Հողամասեր		
116	Բնական ռեսուրսներ		
122	Ներդրումային գույք		
1221	Իրական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույք		
1222	Սկզբնական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույք		
02	Հիմնական միջոցների մաշվածություն	112	Շահագործման մեջ գտնվող հիմնական միջոցների մաշվածություն
02-1	Սեփական հիմնական միջոցների մաշվածություն	1121	Շենքերի մաշվածություն
		1122	Կառուցվածքների մաշվածություն
		1123	Բժշկական սարքավորումների մաշվածություն
		1124	Փոխանցող հարմարանքների մաշվածություն
		1125	Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկայի մաշվածություն
		1126	Տրանսպորտային միջոցների մաշվածություն
		1127	Արտադրատնտեսական գույքի, տնտեսական գույքի, գործիքների մաշվածություն
		1129	Այլ հիմնական միջոցների մաշվածություն
		114	Ժամանակավորապես շահագործումից հանված հիմնական միջոցների մաշվածություն
		117	Բնական ռեսուրսների սպառում
		123	Սկզբնական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույքի մաշվածություն
131	Ոչ նյութական ակտիվներ	04	Ոչ նյութական ակտիվներ
1311	Համակարգչային ծրագրեր		
1312	Լիցենզիաներ և վստահագրեր (ֆրանչիզաներ)		
1313	Հեղինակային իրավունքներ		
1314	Արտոնագրեր		
1315	Բանաձևեր, մոդելներ, նախագծեր, բաղադրատոմսեր և փորձանմուշներ		
1316	Հողամասի օգտագործման իրավունք		
1319	Այլ ոչ նյութական ակտիվներ		
05	Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա	132	Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա
		1321	Համակարգչային ծրագրերի ամորտիզացիա
		1322	Լիցենզիաների և վստահագրերի (ֆրանչիզաների) ամորտիզացիա
		1323	Հեղինակային իրավունքների ամորտիզացիա
		1324	Արտոնագրերի ամորտիզացիա
		1325	Բանաձևերի, մոդելների, նախագծերի, բաղադրատոմսերի և փորձանմուշների ամորտիզացիա
		1326	Հողամասի օգտագործման իրավունքի ամորտիզացիա
		1329	Այլ ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա
118	Անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ	07	Տեղակայման ենթակա սարքավորումներ

1182	Տեղակայման ենթակա սարքավորումներ		
118	Անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ	08	Կապիտալ ներդրումներ
1181	Կառուցման ընթացքում գտնվող հիմնական միջոցներ	08-3	Հիմնական միջոցների օբյեկտների շինարարություն
1183	Հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ		
1184	Կապալառուի կողմից կառուցվող հիմնական միջոցներ		
211	Նյութեր	10	Նյութեր
2111	Դեղորայք	10-1	Հումք և նյութեր
2112	Դեղանյութեր և այլ բժշկական պարագաներ		
2113	Վառելիք	10-3	Վառելիք
2114	Տարա և տարանյութեր	10-4	Տարա և տարանյութեր
2115	Պահեստամասեր	10-5	Պահեստամասեր
2116	Շինանյութեր	10-8	Շինարարական նյութեր
2117	Տնտեսական և գրենական նյութեր	10-6	Այլ նյութեր
2118	Սննդամթերք	10-6	Այլ նյութեր
2119	Այլ նյութեր	10-6	Այլ նյութեր
213	Արագամաշ առարկաներ	12	Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ
262	Փոխարկման հետ կապված ծախսումներ	12-9	Փոխարկման հետ կապված ծախսումներ՝ փոքրարժեք և արագամաշ առարկաների գծով
214	Անավարտ արտադրություն	20	Հիմնական արտադրություն
215	Արտադրանք	40	Պատրաստի արտադրանք
214	Անավարտ արտադրություն	23	Օժանդակ արտադրություն
214	Անավարտ արտադրություն	28	Խոտան՝ արտադրության մեջ
214	Անավարտ արտադրություն	29	Սպասարկող արտադրություններ և տնտեսություններ
154	Ոչ ընթացիկ ակտիվներ հետաձգված ծախսերի գծով	31	Գալիք ժամանակաշրջանի ծախսեր
216	Ապրանքներ	41	Ապրանքներ
42	Առևտրային հավելագին	217	Ապրանքների վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերություն
251	Դրամարկղ	50	Դրամարկղ
252	Հաշվարկային հաշիվ	51	Հաշվարկային հաշիվ
2521	Հաշվարկային հաշիվ		
253	Արտարժութային հաշիվ	52	Արտարժութային հաշիվ
2531	Արտարժութային հաշիվ՝ երկրի ներսում	52.1	Արտարժութային հաշիվներ՝ երկրի ներսում
2532	Արտարժութային հաշիվ՝ արտերկրում	52.2	Արտարժութային հաշիվներ՝ արտերկրում
254	Այլ հաշիվներ՝ բանկերում	55	Հատուկ հաշիվներ՝ բանկերում
2541	Ակրեդիտիվներ	55.1	Ակրեդիտիվներ
2542	Չեկային գրքույկներ	55.2	Չեկային գրքույկներ
2543	Այլ հաշիվներ՝ բանկերում		

256	Դրամական փաստաթղթեր	56	Դրամական փաստաթղթեր
255	Դրամական միջոցներ՝ ճանապարհին	57	Դրամական փոխանցումներ՝ ճանապարհին
233	Մինչև մարման ժամկետը պահվող կարճաժամկետ ներդրումների գծով ստացվելիք համախառն մուտքեր	58	Կարճաժամկետ ֆինանսական ներդրումներ
60	Հաշվարկներ մատակարարների և կապալառուների հետ	521	Կրեդիտորական պարտքեր՝ գնումների գծով
		5211	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված նյութերի գծով
		5212	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ապրանքների գնումների գծով
		5213	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ պաշարների գնումների գծով
		5214	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով
		5215	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված հիմնական միջոցների գծով
		5216	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ գնումների գծով
152	Կանխավճարներ՝ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար	61	Հաշվարկներ՝ տրված կանխավճարների գծով
224	Տրված ընթացիկ կանխավճարներ		
221	Ղեբիտորական պարտքեր վաճառքների գծով	62	Հաշվարկներ՝ գնորդների և պատվիրատուների հետ
2211	Ղեբիտորական պարտքեր՝ պետական գնումներով մատուցված ծառայությունների գծով		
2212	Ղեբիտորական պարտքեր՝ վճարովի ծառայությունների գծով		
2213	Ղեբիտորական պարտքեր՝ գիտահետազոտական աշխատանքների գծով		
2214	Ղեբիտորական պարտքեր՝ այլ պաշարների վաճառքների գծով		
2215	Ղեբիտորական պարտքեր՝ հիմնական միջոցների վաճառքների գծով		
2216	Ղեբիտորական պարտքեր՝ այլ վաճառքների գծով		
229	Այլ ընթացիկ ղեբիտորական պարտքեր	63	Հաշվարկներ՝ ըստ բողոքարկումների
2293	Ընթացիկ ղեբիտորական պարտքեր՝ բողոքարկումների գծով		
64	Հաշվարկներ՝ ստացված կանխավճարների գծով	523	Ստացված կանխավճարներ
222	Ղեբիտորական պարտքեր՝ այլ եկամուտների գծով	65	Հաշվարկներ՝ այլ ապահովագրության գծով
2224	Ղեբիտորական պարտքեր՝ այլ եկամուտների գծով		
65	Հաշվարկներ՝ այլ ապահովագրության գծով	531	Այլ ընթացիկ պարտավորություններ
		5313	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ապահովագրավճարների գծով
66	Հաշվարկներ բյուջեի հետ՝ հետաձգված հարկերի գծով	542	Ընթացիկ պարտավորություններ՝ հետաձգված հարկերի գծով

66-1	Բյուջե վճարման ենթակա հետաձգված ավելացված արժեքի հարկ		
66-3	Բյուջե վճարման ենթակա հետաձգված շահութահարկ		
261	Ընթացիկ ակտիվներ հետաձգված հարկերի գծով	66	Հաշվարկներ բյուջեի հետ՝ հետաձգված հարկերի գծով
		66-2	Բյուջեից փոխհատուցման (հաշվանցման, պակասեցման) ենթակա հետաձգված ավելացված արժեքի հարկ
151	Հետաձգված հարկային ակտիվներ	66-9	Վնասների գծով հետաձգված հարկային ակտիվ
68	Հաշվարկներ բյուջեի հետ	524	Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր բյուջեին
		5241	Շահութահարկի գծով
		5242	Եկամտահարկի գծով
		5243	Ավելացված արժեքի հարկի գծով
		5244	Հողի հարկի գծով
		5245	Գույքահարկի գծով
		5246	Բնապահպանական վճարների գծով
		5247	Տույժերի և տուգանքների գծով
		5249	Այլ հարկերի և պարտադիր վճարների գծով
225	Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքեր՝ բյուջեի գծով	68	Հաշվարկներ բյուջեի հետ
2251	Շահութահարկի գծով		
2252	Եկամտահարկի գծով		
2253	Ավելացված արժեքի հարկի գծով		
2254	Հողի հարկի գծով		
2255	Գույքահարկի գծով		
2259	Այլ վճարների գծով		
69	Հաշվարկներ՝ սոցիալական ապահովագրության և ապահովության գծով	525	Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ պարտադիր սոցիալական ապահովագրության գծով
227	Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքեր՝ պարտադիր սոցիալական ապահովագրության գծով	69	Հաշվարկներ՝ սոցիալական ապահովագրության և ապահովության գծով
70	Հաշվարկներ անձնակազմի հետ՝ եկամուտների վճարման գծով	527	Կրեդիտորական պարտքեր՝ աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով
		5271	Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ աշխատավարձի վճարման գծով
		5272	Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ ավանդագրված հատուցումների գծով
229	Այլ ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր	70	Հաշվարկներ անձնակազմի հետ՝ եկամուտների վճարման գծով
2291	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ աշխատավարձի վճարման գծով		
71	Հաշվարկներ հաշվետու անձանց հետ	528	Կրեդիտորական պարտքեր՝ աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
		5281	Կրեդիտորական պարտքեր՝ աշխատակիցներին առհաշիվ գումարների գծով
228	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ առհաշիվ	71	Հաշվարկներ հաշվետու անձանց հետ

	տրված գումարների գծով		
2281	Առհաշիվ տրված գումարներ՝ նյութեր, ապրանքներ ձեռք բերելու գծով		
2282	Առհաշիվ տրված գումարներ՝ գործուղումների համար		
2283	Այլ նպատակներով տրված առհաշիվ գումարներ		
229	Այլ ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր	73	Հաշվարկներ՝ անձնակազմի հետ այլ գործառնությունների գծով
2292	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ աշխատակիցների հետ այլ գործառնությունների գծով		
73	Հաշվարկներ՝ անձնակազմի հետ այլ գործառնությունների գծով	528	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
		5282	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
75	Հաշվարկներ՝ հիմնադիրների հետ	529	Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ մասնակիցներին (հիմնադիրներին)
76	Հաշվարկներ՝ տարբեր դեբիտորների և կրեդիտորների հետ	527	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով
		5274	Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ ավանդադրված հատուցումների գծով
222	Դեբիտորական պարտքեր՝ այլ եկամուտների գծով	76	Հաշվարկներ տարբեր դեբիտորների և կրեդիտորների հետ
2221	Դեբիտորական պարտքեր՝ գործառնական վարձակալության գծով		
2222	Դեբիտորական պարտքեր՝ տույժերի, տուգանքների գծով		
2223	Դեբիտորական պարտքեր՝ նյութական վնասի փոխհատուցման գծով		
2224	Դեբիտորական պարտքեր՝ այլ եկամուտների գծով		
78	Հաշվարկներ դուստր (կախյալ) ձեռնարկությունների հետ	521	Կրեդիտորական պարտքեր՝ գնումների գծով
		5211	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված նյութերի գծով
		5212	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ապրանքների գնումների գծով
		5213	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ պաշարների գնումների գծով
		5214	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով
		5215	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված հիմնական միջոցների գծով
		5216	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ գնումների գծով
221	Դեբիտորական պարտքեր՝ վաճառքների գծով	78	Հաշվարկներ դուստր (կախյալ) ձեռնարկությունների հետ
2211	Դեբիտորական պարտքեր՝ պետական գնումներով մատուցված ծառայության գծով		
2212	Դեբիտորական պարտքեր՝ վճարովի ծառայությունների գծով		

2213	Ղեբիտորական պարտքեր՝ գիտահետազոտական աշխատանքների գծով		
2214	Ղեբիտորական պարտքեր՝ այլ պաշարների վաճառքների գծով		
2215	Ղեբիտորական պարտքեր՝ հիմնական միջոցների վաճառքների գծով		
2216	Ղեբիտորական պարտքեր՝ այլ վաճառքների գծով		
82	Ղեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ	223	Վաճառքների և այլ եկամուտների գծով ղեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ
262	Փոխարկման հետ կապված ծախսումներ	84	Պակասորդներ և արժեքների փչացումից կորուստներ
85	Կանոնադրական կապիտալ	311	Կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալ
86	Պահուստային կապիտալ	351	Պահուստային կապիտալ
87	Լրացուցիչ կապիտալ	321	Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների և ոչ նյութական ակտիվների վերագնահատումից արժեքի աճ
88	Զբաղիված շահույթ	342	Նախորդ տարիների չբաշխված շահույթ (չծածկված վնաս)
89	Գալիք ժամանակաշրջանների ծախսերի և վճարումների պահուստներ	528	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
		5282	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
		544	Փոխարկման հետ կապված հետաձգված եկամուտներ
90	Բանկերի կարճաժամկետ վարկեր	511	Կարճաժամկետ բանկային վարկերի գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
		512	Երկարաժամկետ բանկային վարկերի գծով վճարվելիք համախառն գումարների կարճաժամկետ մաս
92	Բանկերի երկարաժամկետ վարկեր	411	Երկարաժամկետ բանկային վարկերի գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
94	Կարճաժամկետ փոխառություններ	513	Կարճաժամկետ փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
		514	Երկարաժամկետ փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարների կարճաժամկետ մաս
95	Երկարաժամկետ փոխառություններ	412	Երկարաժամկետ փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
911	Գործառնական վարձակալությամբ ընդունված հիմնական միջոցներ	001	Վարձակալված հիմնական միջոցներ
943	Պատասխանատու պահպանման ընդունված ապրանքանյութական արժեքներ	002	Պատասխանատու պահպանման ընդունված ապրանքանյութական արժեքներ
945	Խիստ հաշվառման բլանկներ	006	Խիստ հաշվառման բլանկներ
941	Հարկային հաշվառման նպատակներով դուրս գրված ղեբիտորական պարտքեր	007	Դուրս գրված անհուսալի ղեբիտորական պարտքեր
942	Հարկաին հաշվառման նպատակներով դուրս	011	Դուրս գրված անհուսալի կրեդիտորական

գրված կրեդիտորական պարտքեր	պարտքեր
----------------------------	---------

Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար

Մ. Թովուզյան

Հավելված N 4
ՀՀ կառավարության 2003 թվականի
սեպտեմբերի 4-ի N 1156-Ն որոշման

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԱՇՆԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ

ՊԼԱՆ 1. ՈՉ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԿՏԻՎՆԵՐ

111		Շահագործման մեջ գտնվող հիմնական միջոցներ
	1111	Շենքեր
	1112	Կառուցվածքներ
	1113	Փոխանցող հարմարանքներ
	1114	Բժշկական սարքավորումներ
	1115	Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա
	1116	Տրանսպորտային միջոցներ
	1117	Արտադրատնտեսական գույք, տնտեսական գույք, գործիքներ
	1119	Այլ հիմնական միջոցներ
112		Շահագործման մեջ գտնվող հիմնական միջոցների մաշվածություն
	1121	Շենքերի մաշվածություն
	1122	Կառուցվածքների մաշվածություն
	1123	Բժշկական սարքավորումների մաշվածություն
	1124	Փոխանցող հարմարանքների մաշվածություն
	1125	Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկայի մաշվածություն
	1126	Տրանսպորտային միջոցների մաշվածություն
	1127	Արտադրատնտեսական գույքի, տնտեսական գույքի, գործիքների մաշվածություն
	1129	Այլ հիմնական միջոցների մաշվածություն
113		Շահագործման մեջ չգտնվող հիմնական միջոցներ
	1131	Շենքեր
	1132	Կառուցվածքներ
	1133	Փոխանցող հարմարանքներ
	1134	Բժշկական սարքավորումներ
	1135	Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա
	1136	Տրանսպորտային միջոցներ
	1137	Արտադրատնտեսական գույք, տնտեսական գույք, գործիքներ
	1139	Այլ հիմնական միջոցներ
114		Ժամանակավորապես շահագործումից հանված հիմնական միջոցների մաշվածություն
115		Հողամասեր
118		Անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ
	1181	Անավարտ շինարարություն
	1182	Տեղակայման ենթակա սարքավորումներ
	1183	Հետագա կապիտալացվող ծախսումներ
122		Ներդրումային գույք
	1221	Իրական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույք
	1222	Սկզբնական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույք
123		Սկզբնական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույքի մաշվածություն
124		Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների արժեզրկում
	1241	Մաշվող հիմնական միջոցների արժեզրկում
	1242	Հողամասերի արժեզրկում

1243		Անավարտ ոչ ընթացիկ ակտիվների արժեզրկում
131		Ոչ նյութական ակտիվներ
	1311	Համակարգչային ծրագրեր
	1312	Հեղինակային իրավունքներ
	1313	Արտոնագրեր
	1314	Բանաձևեր, մոդելներ, նախագծեր, բաղադրատոմսեր և փորձանմուշներ
	1315	Հողամասի օգտագործման իրավունք
	1319	Այլ ոչ նյութական ակտիվներ
132		Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա
	1321	Համակարգչային ծրագրերի ամորտիզացիա
	1322	Հեղինակային իրավունքների ամորտիզացիա
	1313	Արտոնագրերի ամորտիզացիա
	1324	Բանաձևերի, մոդելների, նախագծերի, բաղադրատոմսերի և փորձանմուշների ամորտիզացիա
	1325	Հողամասի օգտագործման իրավունքի ամորտիզացիա
	1329	Այլ ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա
136		Ոչ նյութական ակտիվների արժեզրկումից կորուստներ
151		Հետաձգված հարկային ակտիվներ
152		Կանխավճարներ՝ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար
154		Ոչ ընթացիկ ակտիվներ՝ հետաձգված ծախսերի գծով
155		Հետաձգված ծախսերի գծով ոչ ընթացիկ ակտիվների ամորտիզացիա

ԴԱՍ 2. ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԿՏԻՎՆԵՐ

211		Նյութեր
	2111	Դեղորայք
	21111	Պահեստում
	21112	Բաժանմունքում
	21113	Անհատույց ստացված՝ պահեստում
	21114	Անհատույց ստացված՝ բաժանմունքում
	2112	Դեղանյութեր և այլ բժշկական պարագաներ
	2113	Վառելիք
	2114	Տարա և տարանյութեր
	2115	Պահեստամասեր
	2116	Շինանյութեր
	2117	Տնտեսական և գրենական նյութեր
	2118	Սննդամթերք
	2119	Այլ նյութեր
213		Արագամաշ առարկաներ
	2131	Պահեստում
	2132	Բաժանմունքում
	2133	Անհատույց ստացված՝ պահեստում
	2134	Անհատույց ստացված՝ բաժանմունքում
214		Անավարտ արտադրություն
215		Արտադրանք
216		Ապրանքներ
217		Ապրանքների վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերություն
218		Պաշարների արժեքի նվազում
221		Դեբիտորական պարտքեր՝ վաճառքների գծով

2211	Դեբիտորական պարտքեր՝ պետական գնումներով մատուցված ծառայության գծով
2212	Դեբիտորական պարտքեր՝ վճարովի ծառայության գծով
2213	Դեբիտորական պարտքեր՝ գիտահետազոտական աշխատանքների գծով
2214	Դեբիտորական պարտքեր՝ այլ պաշարների վաճառքների գծով
2215	Դեբիտորական պարտքեր՝ հիմնական միջոցների վաճառքների գծով
2216	Դեբիտորական պարտքեր՝ այլ վաճառքների գծով
222	Դեբիտորական պարտքեր՝ այլ եկամուտների գծով
2221	Դեբիտորական պարտքեր՝ գործառնական վարձակալության գծով
2223	Դեբիտորական պարտքեր՝ տույժերի, տուգանքների գծով
2223	Դեբիտորական պարտքեր՝ նյութական վնասի փոխհատուցման գծով
2224	Դեբիտորական պարտքեր՝ այլ եկամուտների գծով
223	Վաճառքների և այլ եկամուտների գծով դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ
224	Տրված ընթացիկ կանխավճարներ
225	Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքեր՝ բյուջեի գծով
2251	Շահութահարկի գծով
2252	Եկամտահարկի գծով
2253	Ավելացված արժեքի հարկի գծով
2254	Հողի հարկի գծով
2255	Գույքահարկի գծով
2259	Այլ վճարների գծով
226	Հաշվանցման (փոխհատուցման) ենթակա անուղղակի հարկեր
227	Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքեր՝ պարտադիր սոցիալական ապահովագրության գծով
228	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ առհաշիվ տրված գումարների գծով
2281	Առհաշիվ տրված գումարներ՝ նյութեր, ապրանքներ ձեռք բերելու գծով
2282	Առհաշիվ տրված գումարներ՝ գործուղումների համար
2283	Այլ նպատակներով տրված առհաշիվ գումարներ
229	Այլ ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր
2291	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ աշխատավարձի վճարման գծով
2292	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ աշխատակիցների հետ այլ գործառնությունների գծով
2293	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ բողոքարկումների գծով
2294	Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր՝ բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումների դիմաց հայտարարված շահաբաժինների գծով
233	Մինչև մարման ժամկետը պահվող կարճաժամկետ ներդրումների գծով ստացվելիք համախառն մուտքեր
238	Զվաստակած ֆինանսական եկամուտ՝ ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող կարճաժամկետ ֆինանսական ակտիվների գծով
2381	Զվաստակած ֆինանսական եկամուտ՝ մինչև մարման ժամկետը պահվող կարճաժամկետ ներդրումների գծով
2382	Զվաստակած ֆինանսական եկամուտ՝ տրամադրված կարճաժամկետ փոխառությունների գծով
251	Դրամարկղ
252	Հաշվարկային հաշիվ
2521	Հաշվարկային հաշիվ
253	Արտարժութային հաշիվ
2531	Արտարժութային հաշիվ՝ երկրի ներսում
2532	Արտարժութային հաշիվ՝ արտերկրում
254	Այլ հաշիվներ՝ բանկերում
2541	Ակրեդիտիվներ

2542	Չեկային գրքույկներ
2543	Այլ հաշիվներ՝ բանկերում
255	Դրամական փոխանցումներ՝ ճանապարհին
256	Դրամական փաստաթղթեր
261	Ընթացիկ ակտիվներ՝ հետաձգված հարկերի գծով

ԴԱՍ 3. ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ

311	Կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալ
321	Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների և ոչ նյութական ակտիվների վերագնահատումից արժեքի աճ
331	Ֆինանսական արդյունք
341	Նախորդ տարիների ֆինանսական արդյունքների ճշգրտում
342	Նախորդ տարիների չբաշխված շահույթ (չծածկված վնաս)
343	Հաշվետու տարվա զուտ շահույթ (վնաս)
351	Պահուստային կապիտալ

ԴԱՍ 4. ՈՉ ԸՆԹԱՑԻԿ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

411	Երկարաժամկետ բանկային վարկերի գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
412	Երկարաժամկետ փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
414	Չկրած տոկոսային ծախսեր՝ անորոշագացված արժեքով հաշվառվող երկարաժամկետ ֆինանսական պարտավորությունների գծով
421	Ակտիվներին վերաբերող շնորհներ
422	Հետաձգված հարկային պարտավորություններ

ԴԱՍ 5. ԸՆԹԱՑԻԿ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

511	Կարճաժամկետ բանկային վարկերի գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
512	Երկարաժամկետ բանկային վարկերի գծով վճարվելիք համախառն գումարների կարճաժամկետ մաս
513	Կարճաժամկետ փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարներ
514	Երկարաժամկետ փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարների կարճաժամկետ մաս
516	Չկրած տոկոսային ծախսեր՝ անորոշագացված արժեքով հաշվառվող կարճաժամկետ ֆինանսական պարտավորությունների գծով
521	Կրեդիտորական պարտքեր՝ գնումների գծով
5211	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված նյութերի գծով
5212	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ապրանքների գնումների գծով
5213	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ պաշարների գնումների գծով
5214	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով
5215	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ստացված հիմնական միջոցների գծով
5216	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ գնումների գծով
523	Ստացված կանխավճարներ

524		Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ բյուջեին
	5241	Շահութահարկի գծով
	5242	Եկամտահարկի գծով
	5243	Ավելացված արժեքի հարկի գծով
	5244	Հողի հարկի գծով
	5245	Գույքահարկի գծով
	5246	Բնապահպանական վճարների գծով
	5247	Տույժերի և տուգանքների գծով
	5249	Այլ հարկերի և պարտադիր վճարների գծով
525		Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ պարտադիր սոցիալական ապահովագրության գծով
527		Կրեդիտորական պարտքեր՝ աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով
	5271	Աշխատանքի վարձատրության գծով
	5272	Ավանդագրված հատուցումների գծով
528		Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
	5281	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին առհաշիվ գումարների գծով
	5282	Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին այլ գործառնությունների գծով
529		Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր՝ հիմնադիրներին (մասնակիցներին)
531		Այլ ընթացիկ պարտավորություններ
	5311	Կրեդիտորական պարտքեր՝ գործառնական վարձակալության գծով
	5312	Կրեդիտորական պարտքեր՝ տույժերի, տուգանքների գծով
	5313	Կրեդիտորական պարտքեր՝ ապահովագրավճարների գծով
	5314	Կրեդիտորական պարտքեր՝ այլ պարտավորությունների գծով
541		Եկամուտներին վերաբերող շնորհներ
542		Ընթացիկ պարտավորություններ՝ հետաձգված հարկերի գծով

ԴԱՍ 6. ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ

611		Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ
	6111	Պետական գնումներով մատուցված ծառայության գծով
	6112	Վճարովի ծառայության գծով
	6113	Գիտահետազոտական աշխատանքների գծով
	6114	Այլ իրացումների գծով
614		Գործառնական այլ եկամուտներ
	6141	Այլ պաշարների վաճառքներից (օտարումներից) եկամուտներ
	6142	Պաշարների արժեքի փոփոխությունից եկամուտներ, վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի կորուստների (հնարավոր կորուստների պահուստի) հակադարձումից եկամուտներ
	6143	Գործառնական վարձակալությունից եկամուտներ
	6144	Եկամուտներ՝ տույժերից, տուգանքներից
	6145	Նյութական վնասի փոխհատուցումից եկամուտներ
	6149	Գործառնական այլ եկամուտներ
621		Ոչ ընթացիկ ակտիվների վաճառքներից (օտարումներից) եկամուտներ
624		Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների և ոչ նյութական ակտիվների վերաչափումից եկամուտներ
	6241	Հիմնական միջոցների վերագնահատումից եկամուտներ
	6242	Ոչ նյութական ակտիվների վերագնահատումից եկամուտներ
	6243	Հիմնական միջոցների գծով արժեզրկման կորստի հակադարձումից եկամուտներ
	6244	Ոչ նյութական ակտիվների գծով արժեզրկման կորստի հակադարձումից եկամուտներ
	6245	Ներդրումային գույքի վերաչափումից եկամուտներ
625		Արտարժույթի փոխարժեքային տարբերություններից եկամուտներ

627 Ֆինանսական ներդրումներից եկամուտներ

628 Ակտիվներին վերաբերող շնորհներից եկամուտներ

ԴԱՍ 7. ԾԱԽՍԵՐ

711		Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք
	7111	Պետական գնումներով մատուցված ծառայության գծով
	7112	Վճարովի ծառայության գծով
	7113	Գիտահետազոտական աշխատանքների գծով
	7114	Այլ իրացումների գծով
712		Իրացման ծախսեր
713		Վարչական ծախսեր
	7131	Աշխատանքի վճարման ծախսեր, սոցիալական ապահովագրության վճարներ
	7132	Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի), դրանց նորոգման և սպասարկման ծախսեր
	7133	Գործուղման և ներկայացուցչական ծախսեր
	7134	Փոստի և հեռահաղորդակցության ծախսեր
	7135	Գրասենյակային և կոմունալ ծախսեր
	7136	Աուդիտորական և խորհրդատվական ծախսեր
	7137	Բանկային ծառայությունների ծախսեր, ապահովագրության ծախսեր
	7138	Չփոխհատուցվող հարկերից ծախսեր
	7139	Վարչական այլ ծախսեր
714		Գործառնական այլ ծախսեր
	7141	Այլ պաշարների վաճառքների (օտարումների) ծախսեր
	7142	Պաշարների արժեքի փոփոխությունից ծախսեր, վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի կորուստների (հնարավոր կորուստների պահուստի) գծով ծախսեր, երաշխիքային սպասարկման և վերանորոգման գծով ծախսեր
	7143	Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսեր
	7144	Ծախսեր տույժերից, տուգանքներից, դատական ծախսեր
	7145	Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ, արտադրական ծախսումների սովորական (նորմալ) մակարդակը գերազանցող ծախսեր, խտանված արտադրանքի հետ կապված ծախսեր
	7146	Հետազոտության և մշակման ծախսեր
	7147	Ժամանակավորապես շահագործումից հանված հիմնական միջոցների պահպանման ծախսեր, հիմնական միջոցների լուծարման ծախսեր
	7148	Գործառնական այլ ծախսեր
721		Ոչ ընթացիկ ակտիվների վաճառքների (օտարումների) ծախսեր
724		Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների և ոչ նյութական ակտիվների վերաչափումից ծախսեր
	7241	Հիմնական միջոցների վերագնահատումից ծախսեր
	7242	Ոչ նյութական ակտիվների վերագնահատումից ծախսեր
	7243	Հիմնական միջոցների գծով արժեզրկումից կորուստներ
	7244	Ոչ նյութական ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստներ
	7245	Ներդրումային գույքի վերաչափումից ծախսեր
725		Արտարժույթի փոխարժեքային տարբերություններից ծախսեր
727		Վարկերի և փոխառությունների գծով ծախսեր
728		Անհատույց տրված ակտիվների գծով ծախսեր
751		Շահութահարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)
	7511	Ընթացիկ հարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)
	7512	Հետաձգված հարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)

ԴԱՍ 8. ԿԱՌԱՎՈՐՉԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐ

811 Հիմնական արտադրություն

8111	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8112	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8113	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8114	Ուղղակի արտադրական այլ ծախսումներ
8115	Օժանդակ արտադրության ծախսումներ
8116	Անուղղակի արտադրական ծախսումներ
812	Օժանդակ արտադրություն
8121	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8122	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8123	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8124	Օժանդակ արտադրության այլ ուղղակի ծախսումներ
8125	Անուղղակի արտադրական ծախսումներ
813	Անուղղակի արտադրական ծախսումներ
8131	Արտադրական ստորաբաժանումների կառավարչական և սպասարկող անձնակազմի աշխատանքի վճարման ծախսումներ
8132	Արտադրական ստորաբաժանումների կառավարչական և սպասարկող անձնակազմի սոցիալական ապահովագրության վճարներ
8133	Արտադրական նշանակության հիմնական միջոցների մաշվածություն
8134	Արտադրական նշանակության հիմնական միջոցների նորոգման, սպասարկման ծախսումներ
8135	Արտադրական նշանակության ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա
8136	Աշխատանքի պաշտպանության և տեխնիկայի անվտանգության ծախսումներ
8137	Արտադրական անձնակազմի գործուղման ծախսումներ
8138	Անուղղակի արտադրական այլ ծախսումներ
821	Հիմնական միջոցների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ
8211	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8212	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8213	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8214	Այլ ուղղակի ծախսումներ
8215	Անուղղակի ծախսումներ
822	Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ
8221	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8222	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8223	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8224	Այլ ուղղակի ծախսումներ
8225	Անուղղակի ծախսումներ
823	Հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ
8231	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8232	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8233	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8234	Այլ ուղղակի ծախսումներ
8235	Անուղղակի ծախսումներ
824	Ոչ նյութական ակտիվների ներստեղծման ծախսումներ
8241	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8242	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8243	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8244	Այլ ուղղակի ծախսումներ
8245	Անուղղակի ծախսումներ
825	Ոչ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ
8251	Ուղղակի նյութական ծախսումներ
8252	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8253	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8254	Այլ ուղղակի ծախսումներ
8255	Անուղղակի ծախսումներ
826	Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվների ստեղծման ծախսումներ
8251	Ուղղակի նյութական ծախսումներ

8252	Ուղղակի ծախսումներ՝ աշխատանքի վճարման գծով
8253	Ուղղակի ծախսումներ՝ սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով
8254	Այլ ուղղակի ծախսումներ
8255	Անուղղակի ծախսումներ

ՂԱՍ 9. ԱՐՏԱՀԱՇՎԵԿԵՇՈՒՄԻՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐ

911	Գործառնական վարձակալությամբ ընդունված հիմնական միջոցներ
912	Պատասխանատու պահպանման ընդունված ապրանքանյութական արժեքներ
941	Հարկային հաշվառման նպատակներով դուրս գրված դեբիտորական պարտքեր
942	Հարկային հաշվառման նպատակներով դուրս գրված կրեդիտորական պարտքեր
944	Գրավադրված ակտիվներ
945	Խիստ հաշվառման բլանկներ
946	Պարբերական և մասնագիտական գրականություն
947	Շահագործման մեջ գտնվող փոքրարժեք հիմնական միջոցներ և արագամաշ առարկաներ
951	Հաշվապահական նպատակով ձանաչվող ծախսեր, որոնք հարկային նպատակով նվազեցումներ (ծախսեր) չեն համարվում
952	Հարկային նպատակով նվազեցումներ, որոնք հաշվապահական նպատակով ծախս չեն ձանաչվում
953	Հաշվապահական նպատակով ձանաչված եկամուտներ, որոնք հարկային նպատակով եկամուտներ չեն համարվում
954	Հարկվող եկամուտներ, որոնք հաշվապահական նպատակով եկամուտ չեն համարվում
955	Ժամանակավոր տարբերությունների հետ կապված ճշգրտումներ
956	Նախորդ տարիների հարկային վնաս

Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար

Մ. Թովուզյան

Հավելված N 5
ՀՀ կառավարության 2003 թվականի
սեպտեմբերի 4-ի N 1156-Ն որոշման

ՀԻՎԱՆՂԱՆՈՑԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԻՐԱՎԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱՆԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

NN ը/կ	Գործողությունների ժամկետայնությունը	Բովանդակությունը	Պատասխանատուն	Իրականացման ժամանակահատվածը
I.	Կարճաժամկետ գործողություններ	1. Հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպություններում հաշվապահական հաշվառման օրինակելի քաղաքականության մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.08.2003 թ.
		2. Հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների հսկիչ հանձնաժողովների (հսկիչների) կամ ներքին աուդիտի անցկացման միասնական պահանջների վերաբերյալ ուղեցույցի մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.08.2003 թ.

		3. Չեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների համար սահմանված հին հաշվային պլանով հաշվառում վարող հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների հաշվապահական հաշիվների մնացորդների նոր հաշվային պլանին անցման մեթոդական ցուցումների մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.08.2003 թ.
		4. Հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության հաշվապահական հաշվառման օրինակելի աշխատանքային հաշվային պլանի մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.08.2003 թ.
		5. ՀՀ կառավարության որոշում 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ կետերում նշված գործողությունները հաստատելու մասին:	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 15.08.2003 թ.
II.	Միջին ժամկետ գործողություններ	1. Հիվանդանոցների հաշվապահների ուսուցում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն, հիվանդանոցներ	մինչև 01.11.2003 թ.
		2. Հիվանդանոցների համար հաշվապահական քաղաքականության մշակում և հաստատում	հիվանդանոց	մինչև 01.11.2003 թ.
		3. Հիվանդանոցների հաշվային պլանի մշակում և հաստատում	հիվանդանոց	մինչև 01.11.2003 թ.
		4. Հիվանդանոցներում հաշվապահական հաշվառման նոր միասնական համակարգով հաշվառում	հիվանդանոց	01.11.2003 թ-ից սկսած, որը վերաբերի 2003 թ. հունվարի 1-ից հետո իրականացված հաշվապահական հաշվառմանը
		5. Հաշվապահական հաշվառման ծրագրային ապահովում		
		ա) Հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրի ներդրում, ուսուցանում	հիվանդանոց	01.10.2003 թ. - 01.04.2004 թ.
		բ) Հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրի սպասարկում	հիվանդանոց	01.10.2003 թ. - 01.04.2004 թ.
		6. Հիվանդանոցների սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերի ու գրանցամատյանների մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.01.2004 թ.
		7. Պետական հիվանդանոցների կառավարման խորհուրդների կառուցվածքի և աշխատանքային նկարագրերի մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն (Ճապոնական դրամաշնորհի շրջանակներում իրականացվող խորհրդակցություն)	մինչև 01.01.2004 թ.
		8. Պետական հիվանդանոցների կառավարման խորհուրդների անդամների ընտրության չափանիշների մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն (Ճապոնական դրամաշնորհի շրջանակներում իրականացվող խորհրդակցություն)	մինչև 01.01.2004 թ.
9. ՀՀ վարչապետի որոշում հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող կազմակերպությունների կառավարման խորհուրդների կառուցվածքի և	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.03.2004 թ.		

		աշխատանքային նկարագրեր, խորհրդի անդամների ընտրության չափանիշների հաստատման մասին		
III.	Երկարաժամկետ գործողություններ	1. ՀՀ առողջապահության ոլորտի հիվանդանոցների ֆինանսատնտեսական գործունեության անկախ աուդիտի անցկացման նպատակով հիվանդանոցների ընտրության չափանիշների մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.01.2004 թ.
		2. ՀՀ առողջապահության ոլորտի 20 հիվանդանոցի 2003 թ. ֆինանսատնտեսական գործունեություն անկախ աուդիտի անցկացում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն, հիվանդանոցներ	2004 թ. հունվար-ապրիլ
		3. ՀՀ կառավարման և վերահսկման մարմիններին հիվանդանոցների ֆինանսատնտեսական գործունեության հաշվետվությունների ներկայացման, դրանց ընդունման, ստուգման և կոնսոլիդացման կարգի մշակում և հաստատում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.10.2004 թ.
		4. Պետական հիվանդանոցների խորհուրդների ստեղծում	հիվանդանոցներ	մինչև 01.11.2004 թ.
		5. Կառավարչական հաշվառման համակարգի ներդրում		
		ա) կառավարչական հաշվառման ուղեցույցի մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	01.10.2004 թ.
		բ) կառավարչական հաշվառման համակարգի ներդրում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն, հիվանդանոցներ	01.05.2005 թ.
		6. Կադրերի վերապատրաստում կառավարչական հաշվառման գծով - հիվանդանոցների ֆինանսական ու հաշվապահական ստորաբաժանումների աշխատակիցների վերապատրաստում կառավարչական հաշվառման գծով	ՀՀ առողջապահության նախարարություն, հիվանդանոցներ	01.10.2004 թ.- 01.05.2005 թ.
		7. Ինքնարժեքի հաշվարկման համակարգի ստեղծում		
		ա) ինքնարժեքի հաշվարկման միասնական համակարգի մշակում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	մինչև 01.03.2005 թ.
		բ) ինքնարժեքի հաշվարկման համակարգչային ծրագրերի ներդրում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն, հիվանդանոցներ	մինչև 01.03.2005 թ.
		8. Բյուջեի հաստատում և հիմնադրին ներկայացում	հիվանդանոց	01.01.2005 թ.

Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար

Ս. Թովուզյան